

ONDERZOEK

MAATSCHAPPELIJKE

SPIN-OFF VAN

SIDE-EVENTS

WERELDKAMPIOENSCHAP CP VOETBAL 2011

Maart 2012
Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap
Hanzehogeschool Groningen

Hans Slender
Jasper de Vries
Wendy Hoek

Colofon

Uitgave:

Hanzehogeschool Groningen
Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap, Instituut voor Sportstudies
KennisWerkPlaats Sportbeleid en -ondernemerschap
Zernikeplein 17
9747 AS Groningen

Auteurs:

Hans Slender
Email: h.w.slender@pl.hanze.nl

Wendy Hoek
Jasper de Vries

Opdrachtgever:

SportDrenthe
Eisenhowerstraat 35
7901 AG Hoogeveen

Mieke Zijl
Email: mzijl@sportdrenthe.nl

Onderzoeksgroep:

Kamil Dammer, Lieuwe Geesing, Anniek Hendriks, Wander Hielkema, Maurice Mulderij, Anne Neuteboom, Bart Plasman, Eva Pot, Jens Randelzhover, Ronald Slangenbergh, Maikel Takken, Yusuf Tatiev, Philip Tiekink, Eline de Vries, Robbert Zonderland, Erwin Zwart

Aan dit onderzoek hebben bijgedragen:

Jan-Hein Evers, Frony Babois, Rowena Drenth, Paul Hover, Stef de Jonge, Ab van der Velde, Aly Postma, Jonathan van den Akker, Rianne Bijl, Ewoud Kamphuis, Rutger Mulder, Vincent Mooi, Angelique Bloemberg

SAMENVATTING

In juli 2011 werd er in Drenthe het Wereldkampioenschap CP-voetbal georganiseerd onder de vlag van de FIFA en de KNVB. Dit topsportevenement voor mensen met Cerebrale Parese, een motorische beperking als gevolg van een hersenbeschadiging, is ingezet als middel om verscheidene maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Rondom het evenement zijn er in totaal 29 side-events georganiseerd. De doelstellingen vanuit de organisatie van deze side-events waren:

1. Het genereren van publiciteit voor het WK CP voetbal.
2. Het promoten van integratie van aangepast sporten.
3. Het stimuleren van sport voor de inwoners van Drenthe én voor de doelgroep.

In het kader van het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF, 2009) en als onderdeel van de VWS pilot sportevenementen (SportDrenthe, 2010), in samenwerking met de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP), zijn de verschillende side-events gemonitord om kennis omtrent het rendement van maatschappelijke side-events te vergroten. Om de maatschappelijke spin-off van de side-events in kaart te brengen is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

“Wat is het maatschappelijk rendement van de side-events rondom het WK CP-voetbal?”

Door middel van factsheets, ingevuld door de organisatoren van de verschillende side-events, zijn de geïnvesteerde middelen (M), de georganiseerde activiteiten (A) en de prestaties van de verschillende side-events (P) in kaart gebracht. Voor de belangrijkste side-events is er door middel van representatieve steekproeven bij deze side-events en het hoofdevenement verschillende maatschappelijke effecten (E) in kaart gebracht. De activiteiten zijn ook procesmatig geëvalueerd door de organisatoren. Hierbij is extra aandacht besteed aan het proces van het koppelen van onderwijsinstellingen aan de sportprojecten. In totaal zijn er 332 vragenlijsten afgenomen bij de side-events en 177 bij het hoofdevenement. Verder zijn er 29 factsheets ingevuld en is er aanvullende data verzameld onder de verschillende betrokken gemeenten, SportDrenthe en de KNVB. Ook zijn er 19 interviews afgenomen onder de betrokken scholen.

De literatuurstudie naar de maatschappelijke waarde van sport heeft opgeleverd dat er een zestal maatschappelijke waarden te onderscheiden zijn:

- Sociale betekenis: de binding tussen mensen en groepen en gecreëerd sociale kapitaal.
- Culturele betekenis: identificatie met het evenement en trots.
- Karaktervorming: stimuleren van zelfbeeld, prestatiestreven en (re)socialisatie.
- Gezondheid: stimuleren van een actieve leefstijl.
- Economische betekenis: economische impact van het evenement.
- Duurzaamheid: impact van het evenement op het milieu.

Sportevenementen kunnen een bijdrage leveren aan deze maatschappelijke waarden door het achterlaten van een al dan niet geplande legacy. Wat blijft er over als het evenement afgelopen is. Deze legacy kan betrekking hebben economische effecten, sociaal-culturele effecten of toerisme. Naast het creëren van maatschappelijke effecten door side-events kan het hoofdevenement op zichzelf al een legacy achterlaten.

De doelstellingen van het WK CP voetbal laten zien dat het evenement en de bijbehorende side-events gericht waren op het creëren van sociale betekenis en gezondheid. Met name het stimuleren van sport en bewegen en het promoten van integratie van aangepast sporten zijn onder deze noemer te plaatsen. De side-events hebben een grote bijdrage geleverd aan de sociale betekenis van het evenement. Meer dan 1000 kinderen hebben deelgenomen aan de verschillende voetbal side-events en ook zestig aangepaste sporters hebben actief deelgenomen aan verschillende side-events. Zij zijn gemiddeld twee uur in beweging gebracht en zijn gestimuleerd om meer te gaan sporten. Verder hebben de demonstratie wedstrijden meer dan 1400 bezoekers getrokken. De side-events hebben samenwerking in de regio gestimuleerd. Meer dan 100 scholen hebben actief deelgenomen aan één of meer side-events en in totaal zijn er 50 maatschappelijke partners betrokken.

Een korte opsomming van de verschillende typen side-events die gerealiseerd zijn:

- Scholentoernooien voor bases- en middelbare scholen
- Evenementen voor aangepast sporters
- Fanzones naast de wedstrijden van het Nederlands elftal (meedoen en talentvol)
- Oefenwedstrijden van het WK CP elftal (meedoen)
- Werkboek WK CP voetbal voor het onderwijs (meedoen)
- Maatschappelijke sportdag en activiteiten in de binnenstad (meedoen)
- Bijeenkomsten voor coaches en verenigingen (meedoen)
- Promotie gezonde leefstijl bij de fanzones (vitaal)
- Congres sport en bewegen met CP (vitaal)
- Publicitaire acties om het CP Voetbal op de kaart te zetten (media)

Het WK CP voetbal laat ook wat achter, namelijk de maatschappelijke effecten die gerealiseerd zijn. Vooral de side-events waarbij aangepast sporters betrokken zijn leveren een extra bijdrage aan het promoten van de integratie van deze doelgroep in de maatschappij. Dit bovenop het effect wat het hoofdtoernooi hierin al gerealiseerd heeft. Daarnaast geven vooral de actieve deelnemers aan de side-events aan dat zij door het evenement gemotiveerd worden om meer te gaan bewegen. In hoeverre deze intentie ook omgezet wordt in actie is op korte termijn niet vast te stellen. Wel zijn er 25 kinderen die zichzelf aanmerken als niet-sporters ook in beweging gekregen. Ook is er kennis ontwikkeld over de manier waarop scholen effectief betrokken kunnen worden bij de organisatie van een maatschappelijk side-event.

Geconcludeerd kan worden dat rondom het WK CP voetbal er verschillende side-events gerealiseerd zijn waarbij een variëteit aan maatschappelijke doelstellingen nagestreeft zijn. Om bij toekomstige sportevenementen nog meer waarde uit side-events te halen, zijn de volgende tien succes- en faalfactoren geformuleerd:

Succesfactoren:

1. Aansluiting bij het verhaal van het evenement
2. Sportstimulering door te sporten
3. Integratie door doelgroepen te koppelen
4. Tijd en energie investeren om scholen te betrekken
5. Betrokkenheid organisatie hoofdevenement

Faalfactoren:

6. Onduidelijke link naar het hoofdevenement
7. Geen focus in de doelstellingen
8. Te weinig activeren van vrijwilligers
9. Side-events als marketinginstrument
10. Reeds actieve sporters vergeten

VOORWOORD

Nederland koestert de ambitie om na honderd jaar wederom de Olympische Spelen te mogen organiseren. Getracht wordt om middels het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF, 2009) ons land klaar te stomen voor dit grootste sportevenement ter wereld. Daarnaast kan deze ambitie een sneeuwbaaleffect creëren om Nederland te laten profiteren van de maatschappelijke waarde die sport kan betekenen voor de samenleving. Het Wereldkampioenschap CP-voetbal dat in juli 2011 in Drenthe georganiseerd werd is een voorbeeld van een sportevenement waar veel van deze maatschappelijke waarden zichtbaar worden, maar hoe kan er een optimaal rendement uit een dergelijk toernooi gehaald worden?

In de organisatie van het WK-CP voetbal hebben de KNVB en SportDrenthe de handen ineen geslagen om niet alleen het toernooi succesvol te organiseren, maar ook om een grote hoeveelheid side-events te organiseren die de maatschappelijke spin-off van het evenement moesten vergroten. Naast toernooirecteur Jan-Hein Evers werd door de KNVB Frony Babois aangesteld om deze evenementen te coördineren. In het kader van de pilot van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) om kennis te ontwikkelen over sportevenementen, heeft SportDrenthe in de persoon van Mieke Zijl de handschoen opgenomen om meer kennis te ontwikkelen rondom het evenement en deze kennis ook te borgen. Een onderdeel van dit project is de monitoring van de side-events, waarvan dit het eindrapport is. SportDrenthe heeft de monitoring opdracht neergelegd bij het Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap van de Hanzehogeschool Groningen.

Als onderzoeker aan het Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap en daarbinnen coördinator van de KennisWerkPlaats 'Sportbeleid en -ondernemerschap) ben ik al langere tijd betrokken bij onderzoek naar sportevenementen. Verschillende kennisinstellingen hebben de handen ineen geslagen in de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP), waar ik sinds twee jaar bij betrokken ben. Dit rapport zal dan ook ingezet worden om naast onderzoeksinstrumenten op het gebied van bezoekersprofielen, beleving en economische impact, ook een instrument voor maatschappelijke impact te ontwikkelen.

In de totstandkoming van dit rapport gaat mijn dank uit naar afstudeerders Wendy Hoek (Sportmanagement, Hanzehogeschool) en Jasper de Vries (Sociologie, RUG) die een grote bijdrage hebben geleverd in deelonderzoeken van dit rapport. Daarbij zijn zij ondersteund door zestien tweedejaars sportmanagement studenten. Verder gaat dank uit naar alle betrokkenen in de projecten, voor het aanleveren van de data in de monitoring. Met name wil ik Jan-Hein Evers, Frony Babois en Mieke Zijl bedanken voor hun input en het meedenken over de methoden. Tot slot wil ik Paul Hover van het Mulier Instituut bedanken voor het meedenken vanuit de WESP over de aanpak en onderzoeksmethoden.

Ik hoop dat dit onderzoek een eerste stap zal zijn naar het ontwikkelen van methoden om meer maatschappelijk rendement uit sportevenementen te halen. Binnen het Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap zal dit thema voorlopig in ieder geval prominent op de onderzoeksagenda komen te staan.

Hans Slender
Groningen, 18 maart 2012

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
Voorwoord.....	6
Inhoudsopgave.....	8
1. Inleiding.....	10
2. Onderzoeksoopzet	14
2.1 Achtergrond	15
2.2 Probleemstelling	16
2.3 Onderzoeksvragen.....	16
2.4 Aanpak	17
3. Maatschappelijke betekenis.....	20
3.1 Sociale en culturele betekenis.....	22
3.2 Karaktervorming en opvoeding	22
3.3 Sport en gezondheid.....	22
3.4 Economische betekenis en duurzaamheid.....	24
4. Side-events	26
4.1 Doelstellingen side-events	27
4.2 Legacy	28
5. Aangepast sporten	31
5.1 Aangepast sporten in Nederland.....	32
5.2 Bezoekersprofielen WK CP-voetbal	33
6. Middelen en prestaties	38
6.1 WK CP-voetbal	39
6.2 Side-events gericht op participatie	40
6.3 Overige	42
7. Effecten	44
7.1 Publiciteit	45
7.2 Integratie.....	46
7.3 Sportstimulering	46
8. Conclusies en aanbevelingen.....	48
8.1 Conclusies	49
8.2 Succes- en faalfactoren	50
Literatuurlijst.....	53
Bijlagen	57
Bijlage 1: Instrument Vragenlijst.....	58
Bijlage 2: Interviews	60
Bijlage 3: Instrument Factsheet.....	61

1. INLEIDING

Side-events maken een steeds belangrijker onderdeel uit van grote sportevenementen. Side-events hebben vaak als doel meer mensen naar een evenement te trekken, de beleving van bezoekers en deelnemers te vergroten en meer interactie met de bezoekers te creëren. Tegelijkertijd proberen organisatoren van sportevenementen tegenwoordig ook steeds meer aan te tonen dat zij met hun evenement maatschappelijke waarde toevoegen. Dit vergroot draagvlak onder lokale bewoners, betrokken overheden en het bedrijfsleven. In de bidboeken om sportevenementen binnen halen komen elementen als duurzaamheid, het betrekken van specifieke doelgroepen, het stimuleren van sport en bewegen en verhogen van het imago van de organiserende regio steeds vaker terug.

Veel maatschappelijke doelen die de side-events nastreven zijn lastig te evalueren en worden zeker niet vanzelfsprekend bereikt. Er is vaak onvoldoende duidelijkheid over de definities van de maatschappelijke doelen die nagestreefd worden. Verder is het lastig om de juiste informatie bij elkaar te brengen om een goed onderbouwde uitspraak te doen over de maatschappelijke spin-off. Als onderdeel van de VWS pilot sportevenementen (SportDrenthe, 2010) en in samenwerking met de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP) wordt getracht deze kennislacunes op te lossen. Dit onderzoek heeft als doel om deze maatschappelijk spin-off voor het WK CP voetbal meetbaar te maken.

WK CP voetbal

CPISRA, de wereldsportbond voor sporters met een hersenbeschadiging, heeft het wereldkampioenschap CP voetbal van 2011 toegewezen aan Nederland. De CPISRA Football 7-a-side World Championships vonden plaats van 17 juni tot en met 1 juli 2011 in de provincie Drenthe; met Assen, Emmen en Hoogeveen als speelsteden.

CP-voetbal wordt gespeeld door voetballers die als gevolg van een hersenbeschadiging een motorisch probleem hebben. De beschadiging is meestal het gevolg van een geboortetrauma (Cerebrale Parese). In aanmerking komen ook voetballers die op latere leeftijd een hersenbloeding, herseninfarct of hersentumor hebben gehad. Spelers die in coma hebben gelegen en hier een licht motorisch probleem aan hebben overgehouden behoren eveneens tot de doelgroep.

CP-voetbal is een sport die alleen internationaal (Europees-, Wereldkampioenschap en Paralympisch) beoefend kan worden. Er wordt zeven tegen zeven gespeeld op een kleiner voetbalveld (75m x 55m), het doel is ook kleiner (5m x 2m). Er wordt gespeeld volgens de regels van de FIFA, waarbij enkele spelregels (géén buitenspel en inrollen) zijn aangepast. De spelers van het Nederlands CP-voetbalteam spelen allen voetbal bij een reguliere sportvereniging.

Naast de KNVB heeft de Provincie Drenthe en SportDrenthe een rol gespeeld in de bidprocedure. De Provincie Drenthe is altijd zeer betrokken bij de gehandicaptensport. De koppeling van deze organisaties in de aanloop van dit evenement zorgt voor een koppeling van krachten, expertise en netwerk. De KNVB, SportDrenthe en de betrokken gemeenten hebben gezamenlijk verschillende side-events georganiseerd. In het bidboek (KNVB, 2009) worden de volgende doelen genoemd voor deze side-events:

1. Het genereren van publiciteit voor het WK CP voetbal.
2. Het promoten van integratie van aangepast sporten.
3. Het stimuleren van sport voor de inwoners van Drenthe én voor de doelgroep.

Ondanks eerdere initiatieven is er weinig bekend over de effectiviteit van side-events bij sportevenementen. Vaak worden er wel evaluaties uitgevoerd, maar zijn deze enkel kwalitatief van aard en worden deze veelal voor interne doeleinden ingezet. De vraag of de maatschappelijke doelen gehaald worden, is echter ook kwantificeerbaar te maken. Zo kan een beter onderbouwde conclusie

worden getrokken of de investeringen door de overheid en de betrokken partijen op een juiste manier worden ingezet. De vraag is welk type side-event het beste werkt om een specifiek maatschappelijk doel na te streven.

Het lectoraat praktijkgerichte sportwetenschap van de Hanzehogeschool Groningen heeft onderzoek gedaan in opdracht van SportDrenthe om kennis te ontwikkelen op het gebied van side-events en maatschappelijke spin-off rondom het WK CP voetbal. Hierbij is een monitoring uitgevoerd van de belangrijkste side-events en het hoofdtoernooi. Door systematisch informatie te verzamelen rondom en tijdens de verschillende evenementen kunnen conclusies getrokken worden over de effectiviteit van de verschillende evenementen. Daarnaast zijn er kritische succesfactoren geformuleerd waarmee toekomstige sportevenementen de maatschappelijke spin-off moeten kunnen vergroten.

Om de invloed van side-events op de maatschappelijke spin-off van een sportevenement meetbaar te maken is er de volgende **onderzoeksvraag** geformuleerd:

“Wat is het maatschappelijk rendement van de side-events rondom het WK CP-voetbal?”

et Drenthe twee weken toneel voor WK

De CPISRA heeft de CPISRA Football 7-a-side World Championships, kortweg het WK CP voetbal, van 2011 toegewezen aan Nederland. Dit WK vindt plaats in de provincie Drenthe en heeft Emmen, Hoogeveen en Assen als speelsteden. Op 17 juni barst het toernooi los met de openingsceremonie en aansluitend de kraker Nederland - Brazilië in het stadion van betaald voetbalclub FC Emmen. Twee weken later, op 1 juli, vindt daar ook de finale plaats. 'We willen minimaal de halve finale halen', zegt Marcel Geestman, die sinds 1 januari 2009 bondscoach is van het Nederlands CP-team. 'In een poule met Brazilië, Spanje en Australië moeten we minimaal tweede kunnen worden en dus doorstromen naar het kampioensdeel van het speelschema'.

Naast de halve finale halen heeft Geestman nog een doel: bij de beste zeven eindigen. 'Als dat lukt, mogen we volgend jaar meedoen aan de Paralympics in Londen', weet hij. 'Normaal gesproken moet dat lukken'.

Het Nederlands CP-team bestaat sinds 1986 en heeft meer dan 240 officiële interlands gespeeld. Toen het CP-voetbal internationaal nog in de kinderschoenen stond, was Nederland een toonaangevend voetballand. Tussen 1988 en 1996 won het Nederlands CP-team twee keer de Europese titel, twee keer de wereldtitel en de Paralympische titel in Seoul (1988), Barcelona (1992) en Atlanta (1996). Tijdens de Paralympics in Beijing (2008) bemachtigde Nederland de vijfde plek.

2. ONDERZOEKSOPZET

Met dit onderzoek wordt de maatschappelijke spin-off van het WK CP-voetbal en de betrokken side-events in kaart gebracht. In dit hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt welke maatschappelijke doelen centraal stonden bij dit evenement en op welke wijze deze onderzocht zijn.

2.1 ACHTERGROND

Een sportevenement (zowel een topsport- als een grootschalig breedtesportevenement) heeft naast betekenis voor de deelnemers ook betekenis voor de bezoekers en de fans die het evenement in de media volgen. In het uitvoeringsprogramma van de kabinetsnota 'Tijd voor Sport' wordt geconstateerd dat (top)sportevenementen bijdragen aan binding en nationale trots, topsportontwikkeling en breedtesportstimulering, vrijwilligerswerk en de (regionale) economie (Ministerie van VWS, 2005). Dit zijn voorbeelden van maatschappelijke spin-off die gegenereerd wordt door sportevenementen.

Met het 'Beleidskader pilots sportevenementen', dat het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in februari 2010 publiceerde, ondersteunt het kabinet initiatieven die er toe leiden dat er in de periode 2010-2011 nieuwe kennis en ervaring wordt opgedaan met het realiseren van maatschappelijke spin-off bij sportevenementen. Het beleidskader beschrijft de mogelijkheden voor de subsidiëring, ondersteuning en evaluatie van proefprojecten (pilots). De gestelde periode dient vooral als leerperiode. Het opdoen van leerervaringen is samen met het inzicht verkrijgen in de succes- en faalfactoren bij het realiseren van maatschappelijke spin-off bij sportevenementen het centrale doel van dit beleidskader (Ministerie van VWS, 2010).

Het WK CP voetbal 2011 behoort tot één van de projecten binnen het beleidskader. De ervaringen uit de pilots worden meegenomen bij het herijken van het evenementenbeleid in de nabije toekomst. Meer kennis over het maximaliseren van maatschappelijke en economische spin-off bij sportevenementen draagt bij aan de evenementenambitie uit het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF, 2009). De maatschappelijke spin-off van sportevenementen levert de maatschappij iets op, maar maken ook de sportsector en de evenementen sterker. Op deze manier wordt er een win-winsituatie gecreëerd.

Mogelijkheden om maatschappelijke waarde te creëren middels sport zijn er niet alleen tijdens het sportevenement zelf, maar ook in de aanloop naar het sportevenement en in de periode volgend op het sportevenement. Door middel van maatschappelijke side-events kan getracht worden om de aandacht en beleving die een evenement meebrengen te benutten om aanverwante maatschappelijke doelen na te streven. Wat maatschappelijk gerealiseerd is wanneer het evenement afgelopen is, wordt de legacy van het evenement genoemd. Side-events kunnen een rol spelen om de legacy van een sportevenement te vergroten.

De **doelstellingen** die nagestreeft worden met de side-events rondom het WK CP-voetbal (SportDrenthe, 2010) sluiten aan bij verschillende bouwstenen zoals deze geformuleerd zijn in het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF, 2009):

Talentvol Nederland:

- Talentvolle jongeren (sport, kunst, muziek etc.) betrekken bij het evenement (talent).

Meedoen in Nederland:

- Een brede laag van de bevolking betrekken bij het evenement (draagvlak).
- Het betrekken van maatschappelijke instellingen bij het evenement (netwerk).
- Specifieke doelgroepen (inactieve kinderen, gehandicapten) aan het bewegen krijgen (stimuleren).

Vitaal Nederland:

- Het evenement benutten als promotie-instrument voor een gezonde leefstijl (leefstijl).

De kaart van Nederland:

- Het betrekken van minimaal één organisatie die laat zien hoe je duurzaamheid koppelt aan de organisatie van een (sport)evenement (duurzaamheid).

Nederland in Beeld:

- De bijdrage van side-events aan de bezoekersaantallen van het evenement (bezoekers).

- Het bereiken van de media om het aantal bezoekers te vergroten (media).

2.2 PROBLEEMSTELLING

De maatschappelijke waarde die sport kan creëren wordt door beleidsmakers vaak genoemd als verantwoording voor overheidsfinanciering in de sport. De sport speelt een rol in het oplossen van maatschappelijke kwesties en daarnaast behelst sport ook een bepaalde waarde voor het individu die sport beoefend. Beleidsmakers noemen als maatschappelijke waarden gezondheid, sociale cohesie, participatie in de maatschappij, opvoeding, tolerantie, trots, identiteit en duurzaamheid (Van Bottenburg, 1996; Van Eekeren, 2007). In de wetenschap is er echter geen eenduidige definitie van de maatschappelijke waarde van sport te vinden. Hierdoor is deze lastig te operationaliseren en zijn evaluaties op dit thema lastig te vergelijken.

Rondom een sportevenement als het WK CP voetbal zijn veel partijen betrokken. Er worden tientallen side-events georganiseerd, die vaak door meerdere partijen mogelijk gemaakt worden. Om te kunnen concluderen welke evenementen de meeste maatschappelijke spin-off creëren is het niet alleen belangrijk om de prestaties en effecten in kaart te brengen, maar ook om de inbreng van verschillende partijen in kaart te brengen. Pas dan kunnen er uitspraken gedaan worden over de productiviteit en de efficiëntie van verschillende side-events.

De veelheid en diversiteit aan betrokken partijen en doelstellingen maken sturen op de maatschappelijke waarde een lastige opgave. Daarom is het belangrijk dat er systematisch informatie verzameld wordt om conclusies te kunnen trekken aangaande de maatschappelijke spin-off van dit sportevenement.

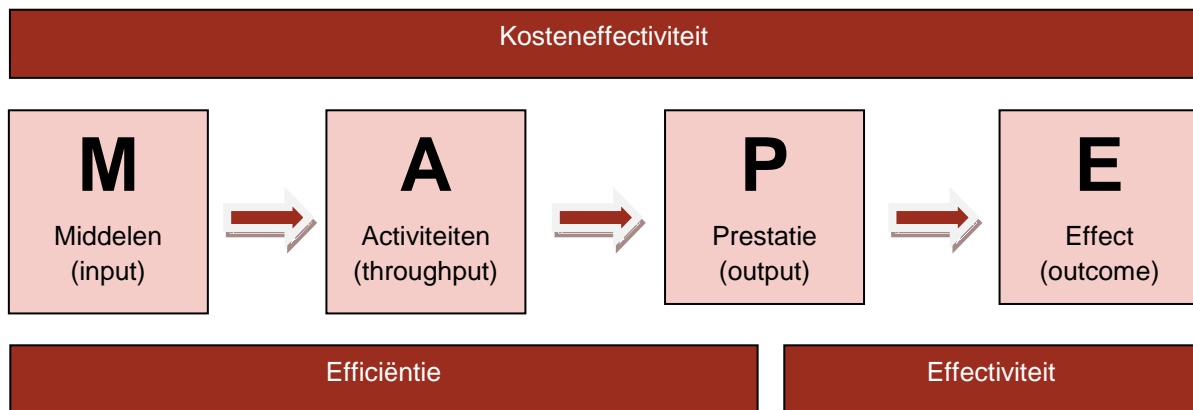
2.3 ONDERZOEKSVRAGEN

Om de centrale problematiek en onderzoeksvraag te beantwoorden en daarmee de centrale doelstellingen van de side-events te evalueren, zijn er enkele deelvragen opgesteld:

- Welke doelstellingen worden nagestreeft met de verschillende maatschappelijke side-events rondom het WK CP-voetbal?
- Welke middelen worden er per side-event ingezet door de organiserende partijen?
- Wat zijn de prestaties van de verschillende side-events in het realiseren van de geformuleerde doelstellingen?
- Welke maatschappelijke effecten worden er bereikt middels de verschillende maatschappelijke side-events rondom het WK CP-voetbal?
- Welke side-events zijn het meest kosteneffectief?
- Hoe kan het maatschappelijk rendement van side-events bij sportevenementen verhoogd worden?

2.4 AANPAK

Om het rendement van de maatschappelijke spin-off te kunnen meten is het belangrijk zowel de input, output en effecten van de side-events te monitoren. Om meer inzicht te krijgen over de effectiviteit en efficiëntie van de verschillende side-events zal het model van Boeckeaert gebruikt worden (zie figuur 1). Dit model wordt ook wel het MAPE-spectrum genoemd.

Figuur 1: MAPE-model van Bouckaert (1990)

Het MAPE-spectrum geeft een transformatieproces weer waarbij ingezette middelen (M) door activiteiten (A) worden omgezet in prestaties (P), welke uiteindelijk bepaalde effecten (E) teweegbrengen. Hierbij gelden de ingezette middelen als input, de activiteiten als proces of throughput, de prestaties vormen de output en de effecten zijn de outcome. Door vervolgens naar de relatie tussen de hoeveelheid input (ingezette middelen, 'M') en de hoeveelheid output (prestaties, 'P') te kijken kan de efficiëntie van het transformatieproces bekeken worden. De relatie tussen de output en de outcome (effecten, 'E') wordt de effectiviteit van het proces genoemd (Boeckeaert & Auwers, 1999).

Rondom het WK CP voetbal 2011 vond een enorme diversiteit aan side-events plaats. Uit eerder onderzoek naar maatschappelijke side-events is gebleken dat juist de diversiteit aan doelstellingen en de hoeveelheid betrokken partijen het lastig maken om meetbare resultaten te boeken (Kock, 2010). Om de maatschappelijke spin-off in kaart te kunnen brengen is het belangrijk om de veelheid aan side-events in kaart te krijgen en afzonderlijk te evalueren. Hierbij zijn alleen maatschappelijke side-events meegenomen, niet de evenementen en activiteiten ter promotie van het evenement. Verder zijn alleen evenementen meegenomen die speciaal zijn georganiseerd rondom het WK CP-voetbal. Evenementen die ook zonder het WK CP-voetbal georganiseerd zouden zijn, maar die dit nu onder de vlag van het WK gedaan hebben, worden niet meegenomen.

Factsheets

Per side-events (en het hoofdtoernooi) is er een factsheet (zie bijlage 2) ingevuld met inbreng van alle betrokken partijen en secundaire data. Middels deze factsheets kunnen zowel de input, proces als output geëvalueerd worden. Aan de betrokken partijen is gevraagd welke **middelen** er ingezet zijn om het evenement te organiseren. Hierbij moet vooral gedacht worden aan de inzet van personeel, huur van materiaal en operationele kosten. Ook is er gekeken hoeveel vrijwilligers(uren) er ingezet zijn. Coördinatiekosten tussen de verschillende evenementen zijn met een verdeelsleutel verdeeld. Wanneer meerdere partijen betrokken zijn bij de organisatie van een bepaald side-event, zijn deze kosten afzonderlijk in kaart gebracht.

Vervolgens is er kwalitatieve informatie verzameld om het proces te evalueren. De belangrijkste ontplooiende **activiteiten** worden beschreven en geëvalueerd. Ook de tevredenheid over het resultaat is

geïnterviewd. Hierdoor kan er lering getrokken worden uit een evenement. Ook de evenementen die niet zijn doorgegaan zijn meegenomen.

De **prestaties** van de verschillende side-events zijn in kaart gebracht door gegevens te verzamelen over het aantal deelnemers/bezoekers, het aantal uur dat deelnemers in beweging gebracht zijn, het aantal betrokken netwerkpartners en de media-aandacht die het side-event gegenereerd heeft.

Vragenlijsten

Om de **effecten** in van de belangrijkste side-events en het hoofdtoernooi in kaart te brengen zijn er vragenlijsten afgenomen onder deelnemers en bezoekers. Er zijn twee vragenlijsten opgesteld, één voor de bezoekers (zie bijlage 3) en één voor de deelnemers (zie bijlage 4).

De vragenlijsten zijn met behulp studenten sportmanagement van de Hanzehogeschool Instituut voor Sportstudies afgenomen. Voor het opstellen van de vragenlijsten is verder gebruik gemaakt van de 'module bezoekersprofielen' van de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (2011). Alle vragenlijsten zijn face-to-face afgenomen tijdens de side-events of rondom de wedstrijden van het hoofdtoernooi.

Door middel van de vragenlijsten is in kaart gebracht welke effecten de evenementen hebben op het draagvlak van aangepast sporten onder de bezoekers. Ook is er gekeken of de evenementen bijdragen aan een intentie om zelf meer te gaan sporten of bewegen. Daarbij is ook gekeken in hoeverre specifieke doelgroepen (aangepast sporters, inactieven) bereikt zijn. Tot slot is er gekeken of de side-events een bijdrage leveren aan het promoten van het hoofdtoernooi.

Er is een selectie gemaakt van side-events en wedstrijden van het hoofdtoernooi om vragenlijsten af te nemen. Hierdoor zijn bij verschillende onderdelen van de belangrijkste side-events en ook de verschillende speelsteden bezocht door de onderzoekers. Bij het evenement is getracht om a-select bezoekers te selecteren. Uiteindelijk zijn er bij bezoekers van de verschillende rondes 4x4 voetbal voor basisscholen 181 vragenlijsten afgenomen, bij bezoekers van het 7x7 toernooi voor middelbare scholieren zijn 36 vragenlijsten afgenomen en bij de sportdagen voor aangepast sporters zijn 48 vragenlijsten afgenomen onder de bezoekers. Bij het 7x7 toernooi zijn ook nog 67 deelnemers bevraagd. Rondom wedstrijden van het hoofdevenement waren er 177 respondenten. In totaal zijn er bij veertien verschillende evenementen vragenlijsten afgenomen.

Uiteindelijk zijn alleen de respondenten die op alle vragen een antwoord hebben gegeven meegenomen in het onderzoek. Sommige concepten zijn onderzocht aan de hand van meerdere vragen. In de uiteindelijke resultaten zijn deze samengevoegd nadat eerst een factoranalyse is uitgevoerd.

Interviews

Bij verschillende side-events zijn scholen betrokken, omdat scholen vrijwel de enige maatschappelijke instelling waar alle kinderen bereikt kunnen worden, ook de specifieke doelgroep van minder actieve kinderen. Op kennis te ontwikkelen over hoe scholen het beste benaderd kunnen worden, zijn er rondom de side-events verschillende methoden op effectiviteit getest. De gehanteerde methoden waren:

- Posters en flyers
- Een brief naar de schoolleiding
- Persoonlijk contact door een combinatiefunctionaris

Naast de manieren waarop de scholen zijn benaderd is er ook gekeken naar de invloed van de geografische ligging van de school ten opzichte van het evenement, het type onderwijs dat gegeven wordt en de mate van contact dat er regulier al is tussen combinatiefunctionaris en de desbetreffende school. Met behulp van de deelnemersaantallen zijn er conclusies getrokken over de meest effectieve methoden.

Om beter te begrijpen wat de motieven zijn voor scholen om wel of niet aan maatschappelijke side-events deel te nemen, zijn er interviews afgenomen met docenten en directeuren aan scholen uit de betrokken gemeenten. Er zijn tien semigestructureerde interviews afgenomen bij scholen in het primair onderwijs en negen interviews in het voortgezet onderwijs. De interviews zijn afgenomen door sportmanagement studenten van de Hanzehogeschool Instituut voor Sportstudies. Vanuit deze interviews zijn succes- en faalfactoren geformuleerd voor het betrekken van scholen bij maatschappelijke side-events.

3. MAATSCHAPPELIJKE BETEKENIS

Het onderzoek is gericht op het in kaart brengen van de maatschappelijke spin-off van het WK CP-voetbal en de side-events. Over de maatschappelijke betekenis van sport is echter weinig consensus. In dit hoofdstuk wordt met behulp van literatuur de waarde die sport kan hebben voor de maatschappij gedefinieerd en geoperationaliseerd om als kader te dienen voor de rest van het onderzoek.

3.1 SOCIALE EN CULTURELE BETEKENIS

Sport heeft een socialiserende werking binnen de samenleving, waarbij deelname op welke wijze dan ook (beoefenaar, toeschouwer, vrijwilliger) mogelijkheden biedt om sociale contacten op te doen, sociale binding tussen mensen te creëren en **sociale cohesie** van de samenleving als geheel (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Door te participeren in sport ontstaat er **sociaal kapitaal**; vertrouwen, wederkerigheid, delen van informatie en samenwerking binnen sociale netwerken (Putnam, 2000). Dit sociaal kapitaal is het cement van onze samenleving, waarbij homogene groepen relaties aangaan en verbinden (verbindend sociaal kapitaal), maar ook mensen ontmoeten met andere achtergronden en ideeën (overbruggend sociaal kapitaal).

Elling (2002) wijst erop dat sport naast sociale binding en sociale cohesie ook mensen kan uitsluiten, sociale uitsluiting kan veroorzaken en andere negatieve sociale gevolgen kan hebben. De socialiserende werking van sport is dus niet vanzelfsprekend en vraagt om acties of beleid richting de **integratie** van specifieke doelgroepen zoals: allochtonen, gehandicapten, chronisch zieken, homoseksuelen, vrouwen, ouderen of jeugd (Van Eekeren, 2007). Ook sportevenementen worden mogelijkheden toegedicht om sociale betrokkenheid of sociale regeneratie te bevorderen (Misener & Mason, 2006).

Een volledige integratie in de sportwereld hoeft niet oer definitie het ideaal te zijn voor mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking. Bij een volledige integratie zouden gehandicapten en niet-gehandicapten met en tegen elkaar aan wedstrijd sport doen, onder dezelfde voorwaarden. In deze situatie zouden de gehandicapten enorm in het nadeel zijn. Er dient nog wel een zekere vorm van gesegregeerde sportbeoefening te blijven. Op andere terreinen kan de integratie wel volledig plaats vinden, zoals bijvoorbeeld op organisatorisch gebied (Baken, 1997; Van Lindert, De Jong & Van den Dool, 2008). Verder prefereert een meerderheid van de gehandicapten integratie binnen valide sportverenigingen boven de oprichting van sportverenigingen voor gehandicapten. Door bij dezelfde verenigingen te sporten leren gehandicapten en niet-gehandicapten elkaar beter te accepteren en met elkaar om te gaan (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Sportevenementen kunnen een rol spelen ter bevordering van het maatschappelijk bewustzijn voor aangepast sporters.

Naast sociale betekenis, kan sport ook een culturele betekenis hebben voor groepen en individuen. Sport zorgt voor **identificatie** van een individu met een groep. Prestaties van topsporters kunnen leiden tot een gevoel van trots en meet verbondenheid met de lokale cultuur (Hart & Birrell, 1981). Sport kan echter ook een functie dienen om mensen te reflecteren op sociale processen (Harris & Park, 1983). Middels sport kunnen mensen zich identificeren of juist onderscheiden, het geeft een persoon of groepen een eigen identiteit. Denk hierbij aan de keuze voor een bepaalde sport, maar ook voor een bepaalde club/vereniging (Van Bottenburg, 1994). Sportevenementen op het gebied van aangepast sporten en de bijbehorende side-events kunnen mensen die zelf aangepast sporten helpen een eigen identiteit en cultuur te ontwikkelen.

Verder wordt sport vaak beschouwd als instrument om de regionale of **nationale trots** van de burgers te versterken (Van Eekeren, 2007). Mediasport lijkt het middel om de nationale identiteit te verstevigen, zeker als het gaat om wedstrijden van nationale topteams (Van den Heuvel, 2003). De provincie Drenthe probeert zichzelf te onderscheiden als sportprovincie met veel aandacht voor aangepast sporten. Het is interessant om te kijken of dit door de inwoners wordt herkend en gewaardeerd.

3.2 KARAKTERVORMING EN OPVOEDING

Sport wordt vaak in verband gebracht met invloed op de karaktervorming van mensen, zoals persoonlijkheids- en gedragskenmerken. Denk bijvoorbeeld aan doorzettingsvermogen, zelfwaardering, sociaal gedrag en prestatiestreven. Veel persoonlijke eigenschappen die in de maatschappij worden gewaardeerd, zien we ook terug in de sport. Hierbij moet gedacht worden aan zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, initiatief nemen, aanpassing- en doorzettingsvermogen, leerbereidheid, ambitie en samenwerkingsvermogen. Echter kan niet worden geconcludeerd dat mensen zich deze waarden en vaardigheden aanleren door sportbeoefening (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Toch wordt sport en het doen van vrijwilligerswerk in sportorganisaties een bijdrage toegedicht aan de sociale ontwikkeling van mensen en de ontwikkeling van burgerschapscompetenties (Eley & Kirk, 2003).

Uit enkele onderzoeken is gebleken dat sportbeoefening een positieve relatie heeft op de **zelfwaardering**, het **zelfbeeld** en het **zelfvertrouwen** van mensen (o.a. Koocher, 1971; Folkins & Sime, 1981; Berger, 1996; Bailey, 2005). Om de positieve effecten van sportbeoefening op het zelfvertrouwen te bewerkstelligen zijn positieve ervaringen, plezier en betrokkenheid van anderen van groot belang (Bailey, 2005). De mate waarin sportbeoefening bijdraagt aan een positievere zelfwaardering en zelfbeeld, hangt vooral af van het belang dat door de persoon zelf, en door anderen, aan de sportvaardigheden, die door desbetreffende sportbeoefening worden ontwikkelt, gegeven wordt (Koocher, 1971). Het positieve effect blijkt het sterkst te zijn bij fitnessstraining (Folkins & Sime, 1981). De verklaring dat in een competitieve omgeving minder positieve effecten zijn op dit gebied is niet verassend, in een competitieve omgeving kan ook verloren worden. Het resultaat staat vaak boven het aanleren van nieuwe vaardigheden.

Er is ook veel onderzoek gedaan naar een mogelijk verband tussen sporten en **socialisatie**. Socialisatie is het proces dat alle individuen in de samenleving doorlopen en waarin zij normen, waarden en vaardigheden leren kennen die hen in staat stellen om op volwaardige wijze te kunnen functioneren in de sociale verbanden waarvan zij deel uit maken (Eley & Kirk, 2003; Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Via sport kunnen individuen onder andere leren contacten te leggen met anderen, zich leren conformeren aan regels, gemeenschappelijke waarden en normen ontwikkelen, leren samenwerken en leren omgaan met hygiëne en lichaamsverzorging. De sport heeft wat betreft deze leereffecten twee voordelen ten opzichte van een groot aantal andere maatschappelijke activiteiten. Ten eerste participeren mensen uit bijna alle lagen van de bevolking in sport, mede dankzij de laagdrempeligheid en grootschaligheid van de sport. Ten tweede vormen deze leereffecten een nevenproduct van sport. Sport is een activiteit die voor de meeste mensen plezierig is en waarvoor mensen uit zichzelf gemotiveerd voor zijn (Van Bottenburg & Schuyt, 1996).

3.3 SPORT EN GEZONDHEID

Sport wordt veelvuldig genoemd als middel ter verbetering van de **gezondheid**. De relatie tussen bewegen, en daarmee sporten, en gezondheid staat de laatste jaren steeds meer in de belangstelling en de relatie wordt steeds duidelijk en sterker onderbouwd. Het regelmatig uitvoeren van lichamelijke activiteiten kan de lichamelijke fitheid van mensen bevorderen waarmee de kwaliteit van het leven een positieve impuls krijgt (US DHHS, 1996).

Cijfers uit het Trendrapport bewegen en gezondheid (Hildebrandt, 2010) geven aan dat het niet goed gesteld is wat betreft het bewegen van jeugdigen, vooral gezien de dalende trend in de periode 2006-2009. De laatste dertig jaar is het aantal gevallen met **overgewicht** onder jeugdigen in Nederland verdrievoudigd. Waar het voedingspatroon hiervan vaak als hoofdschuldige aangewezen wordt, speelt

het lage energieverbruik door onvoldoende beweging hier een minstens zo'n belangrijke rol (Fredriks et al., 2000; Hirasing et al., 2001). In de afgelopen tien jaar is er, naast dat het belang van bewegen voor de gezondheid is onderkend, een actief bewegingsstimuleringsbeleid opgezet in Nederland, verwoord in de beleidsnota's Sport, bewegen en onderwijs (Ministerie van VWS en OCW, 2008) en Sport, bewegen en gezondheid (Ministerie van VWS, 2010).

Verder is uit onderzoek gebleken dat sporters een gezondere **leefstijl** hanteren dan niet-sporters. (Tiessen-Raaphorst et al., 2005; Van Eekeren, 2007). Sportbeoefening heeft een positief verband met een gezond lichaamsgewicht. Het percentage sporters dat te maken heeft met overgewicht ligt 15 procent lager dan bij niet-sporters. Bovendien roken sporters minder, drinken doordeweeks minder alcohol, ontbijten beter, eten meer fruit en vinden ze dat ze beter slapen dan niet-sporters. Ook als de groep die aan de combinorm voldoet vergeleken wordt met de groep die niet aan deze norm voldoet blijkt dat de eerste groep een gezondere leefstijl heeft dan de groep die te weinig beweegt (Tiessen-Raaphorst et al., 2005; Posthuma & Horsting, 2008).

Ook blijken sporters minder acute **klachten** te hebben dan niet-sporters, zoals moeheid, agressie, lusteloosheid en benauwdheid. Ook acute aandoeningen als diarree, griep, braken en last van een maagzweer komen bij niet-sporters vaker voor dan bij mensen die wel sporten. Tenslotte blijkt dat sporters minder chronische aandoeningen zoals diabetes, een hoge bloeddruk, vernauwende bloedvaten en last van de rug ervaren dan niet-sporters (Tiessen-Raaphorst et al., 2005; Van Eekeren, 2007).

Echter kan er niet direct worden geconcludeerd dat er ook echt sprake is van een oorzaak-gevolg relatie. De vraag kan gesteld worden of sporten gezonder maakt of dat mensen met een mindere gezondheid niet aan sport (kunnen) doen. Met bijvoorbeeld vernauwende bloedvaten in de benen zijn sommige sporten lastig tot niet uit te voeren (Tiessen-Raaphorst et al., 2005). Wel wordt er een causaal verband gevonden tussen lichamelijke inactiviteit en negatieve gezondheidswaarden zoals overgewicht. Ook voor ouderen en chronisch zieken geldt dat lichamelijke activiteit als positief wordt gezien voor de gezondheid (Linnenman, 2000; Kemper, 2001). Sport kan een belangrijke bijdrage leveren aan de volksgezondheid, omdat diverse lichamelijke aandoeningen voorkomen kunnen worden door meer te bewegen. Lichamelijke inactiviteit is namelijk één van de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid (Breeveld & Tiessen-Raaphorst, 2006). Bovendien hebben niet alleen gezonde mensen, maar ook veel chronisch zieken en mensen met andere aandoeningen baat bij lichamelijke activiteit.

Sport kan echter ook blessures veroorzaken, deze kosten worden jaarlijks becijfert op € 590 miljoen aan medische kosten en arbeidsverzuim (Toet et al., 2009). De baten van de gezondheidswaarde is lastiger te becijferen, maar toch wordt vaak aangenomen dat deze op lange termijn ruimschoots opwegen tegen de kosten van sportblessures. Bovendien kan het terugdringen van het aan sportblessures aanzienlijke kosten besparen, met name in de gezondheidszorg (directe medische kosten) en het bedrijfsleven (indirecte medische kosten), waar arbeidsverzuim door sportblessures teruggedrongen moet worden (Stam & Hopstaken, 1996; Toet et al., 2009).

3.4 ECONOMISCHE BETEKENIS EN DUURZAAMHEID

Met de economische betekenis van sport wordt de economische waarde van de sportmarkt bedoeld, waarbij gedacht moet worden aan de investeringen, totale omzet en werkgelegenheidseffecten. Deze sportmarkt is zeer divers, er worden naast sportaccommodaties en horecavoorzieningen onder meer ook sportartikelen en sportvoedingssupplementen aangeboden. Bovendien is het ook een hele innovatieve markt. Met name in de topsport is er een voortdurende drang om steeds betere producten te maken om betere prestaties te behalen. Deze producten vinden ook allemaal hun weg naar het bredere sportpubliek (Van Bottenburg & Schuyt, 1996).

Verder vinden er enorme bestedingen plaats in de sportwereld, wat weer een positieve werking heeft op de **werkgelegenheid**. Naast dit betaalde werk zijn er in de sport ook honderdduizenden vrijwilligers actief. Desondanks blijven er nog veel werkzaamheden liggen, omdat er nog altijd tekorten zijn aan vrijwilligers. Hier liggen nog veel mogelijkheden om mensen de kans te geven werkervaring op te doen in de sportwereld.

Er gaat op verschillende manieren en via verschillende wegen ontzettend veel geld om in de sportwereld. Zowel vanuit het bedrijfsleven, als vanuit de overheid, maar ook vanuit de toeschouwers en dus de consument. En uiteraard mogen de media hier niet vergeten worden (Van Bottenburg & Schuyt, 1996).

Er wordt steeds meer aandacht geschonken aan de economische waarde van sport. Een goed voorbeeld waar dit uit blijkt, is de toegenomen interesse van overheden in de schattingen van de economische impact van sporttoernooien en sportevenementen. De organisatie van sportevenementen heeft de laatste jaren een steeds belangrijkere economische dimensie gekregen, waarbij vooral **bestedingen** van bezoekers in kaart worden gebracht (Van Eekeren, 2007). De investeringen die gedaan worden in het binnenhalen en organiseren van een (groot) sportevenement moeten ook wat opleveren. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op wat sportevenementen opleveren, niet alleen in economische zin maar ook wat betreft andere voor de maatschappij belangrijke aspecten.

Ook **duurzaamheid** is een thema dat steeds vaker genoemd wordt in verband met sport. Enerzijds legt kan de sportwereld een grote belasting vormen voor onze leefomgeving. Denk aan golfbanen die niet alleen veel ruimte in nemen, maar ook enorm veel water vergen. Denk bijvoorbeeld ook aan de bouw en gebruik van grote stadions. In het kader van duurzaamheid streven steeds meer sportorganisaties naar een evenwicht tussen people, planet en profit (Van der Poel & Roques, 2000). Bij veel sportevenementen worden in de bid-books dan ook doelstellingen op dit vlak geformuleerd.

Maatschappelijke waarde	Beschrijving	Literatuur
Sociale betekenis	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale binding, sociale cohesie en sociaal kapitaal - Integratie en participatie 	Putnam (2000); Van Bottenburg & Schuyt (1996); Baken (1997); Elling (2002); Misener & Mason (2006); Van Lindert et al. (2008)
Culturele betekenis	<ul style="list-style-type: none"> - Identificatie en identiteitsvorming - Nationale trots 	Harris & Park (1983); Hart & Birrell (1981); Van Bottenburg (1994); Van den Heuvel (2003); Van Eekeren (2007)
Karaktervorming	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfwaardering, zelfbeeld - (Re)socialisatie 	Koocher (1971); Folkins & Sime (1981); Berger (1996); Bailey (2005) Eley & Kirk (2003)
Gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> - Gezondheid 	Hirasing et al. (2001); Fredriks et al. (2000); Toet (2005) ; Tiessen-Raaphorst et al. (2005); Posthuma & Horsting (2008)
Economische betekenis	<ul style="list-style-type: none"> - Werkgelegenheid - Bestedingen 	Van Bottenburg & Schuyt (1996) Van Eekeren (2007)
Duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> - Milieu 	Van der Poel (2000)

Tabel 1: Maatschappelijke betekenis van sport

4. SIDE-EVENTS

De side-events hebben verschillende doelstellingen, men wil interactie met de bezoekers creëren, beleving vergroten en toenemende bezoekersaantallen. Daarnaast willen sportevenementen steeds meer aantonen dat zij maatschappelijke waarde toevoegen. Veel grote evenementen, vooral deze gericht op topsport, proberen ook mensen te stimuleren om te gaan sporten. De hoeveelheid verschillende side-events, ieder met eigen doelstellingen, maken het evalueren van de side-events lastig. In dit hoofdstuk brengen wij in kaart wat de waarde van side-events in potentie zijn.

4.1 DOELSTELLINGEN SIDE-EVENTS

De side-events spelen bij het behalen van maatschappelijke doelstellingen een steeds grotere rol. Veel van deze doelen zijn lastig te evalueren en worden zeker niet vanzelfsprekend bereikt. Er is dan ook weinig bekend over de effectiviteit van deze side-events en het behalen van de talloze opgestelde doelstellingen. Toch blijft men wel side-events organiseren en wordt hier veel tijd geld en energie in gestoken. Door de doelstellingen meer systematisch te evalueren, kunnen deze in de toekomst efficiënter maatschappelijke doelen dienen, maar ook verantwoorden waarom er publiek geld in gestoken wordt.

Side-event

'Een klein evenement of activiteit die specifiek is georganiseerd in het kader van een groot evenement, maar dat eigen doelstellingen beoogd.' Deze side-events kunnen voorafgaand, tijdens of na afloop van het hoofdevenement plaatsvinden.

Waar in voorgaande paragrafen de maatschappelijke waarde van sport in het algemeen is besproken, gaat het in deze paragraaf over een specifiek onderdeel van de sport, te weten sportevenementen. Sportevenementen brengen vaak feestelijkheden en een gezellige sfeer met zich mee, maar de kosten van het organiseren van een sportevenement zijn vaak erg hoog. De overheid investeert op nationaal niveau jaarlijks miljoenen euro's in het organiseren van sportevenementen, terwijl sportevenementen meestal maar twee tot vier weken duren. Om deze publieke investeringen te legitimeren wordt er door de overheid en de organiserende instanties de laatste jaren meer en meer nadruk gelegd op het maatschappelijk belang van sportevenementen.

Een sportevenement heeft niet alleen waarde voor de sporters die eraan deelnemen, maar ook voor het land, stad of regio waar het georganiseerd wordt en voor de maatschappij. De potentiële economische, sociale, toerisme en omgeving 'legacy' wordt nadrukkelijk gepromoot bij pogingen om sportevenementen binnen te halen en bij het organiseren ervan. In deze paragraaf wordt ingegaan op drie soorten typen legacy. Voor er in wordt gegaan op de verschillende potentiële legacy van sportevenementen, wordt eerst het begrip legacy kort uiteengezet.

4.2 LEGACY

In de literatuur kan een verscheidenheid aan onderdelen van een legacy van sportevenementen gevonden worden. Er is echter geen eenduidige definitie van dit begrip. In veel gevallen wordt de betekenis van legacy als 'vanzelfsprekend' gezien. Enkele onderzoekers (Preuss, 2006, 2007; Gratton & Preuss, 2008) bespreken de betekenis van dit begrip wel, waarbij er gekeken is naar de inhoud van legacy in combinatie met sportevenementen. Het Engelse begrip legacy betekent in het Nederlands letterlijk 'erfenis'. Preuss (2006) maakt echter twee kanttekeningen bij deze betekenis wat betreft de legacy van sportevenementen. Ten eerste behoort een eigendom iemand toe, terwijl de legacy die voortkomt uit een sportevenement niemand specifiek toe behoort. Een beter imago van de stad of land bijvoorbeeld, is niet het eigendom van de overheid van dat land of de sportorganisaties. Legacy wordt vaak gezien als een collectief goed. Ten tweede behoort ook de onvoorziene of negatieve legacy tot de totale legacy, legacy die niet bestemd was om achtergelaten te worden. Er kan dus niet enkel gesproken worden over het bewust achterlaten, waar in de genoemde definitie wel over gesproken wordt.

Legacy

'Geplande en ongeplande, positieve en negatieve en immateriële en materiële structuren die zijn of worden gecreëerd door een sportevenement die achterblijven na het sportevenement' (Preuss, 2006; Gratton & Preuss, 2008).

Economische legacy

Bij het organiseren van deze sportevenementen hechten overheden meer en meer belang aan schattingen van de economische rentabiliteit. De economische dimensie wordt bij het organiseren van sportevenementen hiermee steeds belangrijker. Het gaat hierbij niet enkel om de directe financiële kosten en baten, maar ook om de indirecte kosten en baten die hun effect hebben op de maatschappij. Hierbij moet gedacht worden aan de sporttoeristen die naar het evenement trekken en een bijdrage leveren aan de economie en aan het werk dat verschaft wordt bij het organiseren van een sportevenement (Oldenboom, 2006).

Uit de literatuur blijkt dat er onder onderzoekers geen eenduidige conclusie bestaat betreffende de economische impact van een sportevenement. Wat wel nadrukkelijk terugkomt, is dat de schattingen die vooraf gemaakt worden van de economische opbrengsten en kosten van een sportevenement vaak te positief en optimistisch zijn, met name op het gebied van de Olympische Spelen (Kasimati, 2003; Horne & Manzenreiter, 2004; Gratton et al., 2006).

Ondanks deze kritische aantekeningen over de economische impact, zijn er diverse studies die wel degelijk positieve geluiden laten horen over de economische impacts van sportevenementen. Wilson (2006) erkent verder het verschil tussen mega-sport evenementen en de kleinere evenementen. In zijn studie onderzoekt hij of ook kleinere sportevenementen een positieve economische impact hebben, waarbij hij vier zware evenementen als cases gebruikt. Wilson (2006) concludeert dat er wel degelijk een positieve economische impact kan voortvloeien uit kleinere evenementen. Deze evenementen hebben in ieder geval het potentieel om positieve resultaten te laten zien.

Naast deze extra bestedingen zijn er nog enkele andere economische gevolgen die een rol spelen rondom sportevenementen, zoals de invloed op de werkgelegenheid, op het bedrijfsleven en bijbehorende en de verbeteringen wat betreft infrastructuur. In dit onderzoek wordt de economische legacy grotendeels buiten beschouwing gelaten omdat de grootste impact enkel verwacht wordt uit de kosten die de organisatie maakt. Deze zijn vooraf al bekend. Er werden weinig buitenlandse toeschouwers verwacht en er zijn ook geen grote investeringen in infrastructuur gedaan om het evenement mogelijk te maken. Wel is er gekeken naar de mate waarop er nieuwe **netwerken** tussen

organisaties gecreëerd worden, wat de innovatie- en samenswerkingskracht van regionale organisaties kan vergroten.

Sociaal-culturele legacy

Naast de economische legacy is er bij sportevenementen ook sprake van sociaal-culturele legacy. Hierbij kan gekeken worden naar een breed palet aan maatschappelijke waarden, waarbij telkens gekeken wordt of er een bijdrage geleverd wordt aan het sociaal kapitaal, integratie, participatie en de identificatie van deelnemers en/of toeschouwers.

Om het organiseren van sportevenementen mede mogelijk te maken, is de hulp van vele **vrijwilligers** nodig. Niet alleen de betaalde medewerkers, maar ook deze vrijwilligers ontwikkelen vaardigheden en kennis door het organiseren van een sportevenement. Ze ontwikkelen kennis en kunde op het gebied van organiseren, veiligheid, samenwerken, gastvrijheid en service. Verder werken ze met verschillende (typen) mensen, leren ze nieuwe mensen kennen. Het activeren en betrekken van vrijwilligers bij de organisatie van een sportevenement vergroot zo het sociaal kapitaal (Jones & Stoke, 2003; Gratton & Preuss, 2008; Doherty, 2009). Bij de Commonwealth Games van 2002 in Manchester had bijna de helft van 10.000 vrijwilligers die een bijdrage hadden geleverd aan dit sportevenement het gevoel dat ze nieuwe vaardigheden en capaciteiten hadden verworven door hun ervaring die ze hadden opgedaan als vrijwilliger, waarmee een bijdrage aan hun persoonlijke ontwikkeling geleverd werd (FaberMaunsell, 2004; Gratton & Preuss, 2008).

Naast de effecten voor vrijwilligers, worden (top)sportevenementen ook steeds meer gebruikt als stimulans voor de participatie in **breedtesport**. De breedtesport moet meeprofiteren van de (top)sportevenementen die georganiseerd worden. Hierbij wordt vaak gewezen op het vermeende **demonstration effect** (Weed, 2009), waarbij de claim is dat kijken naar topsport een stimulans is om zelf te gaan sporten. Veelal wordt onderkend dat dit effect niet vanzelfspreken optreedt, maar dat er wel iets georganiseerd moet worden om de transfer naar zelf sporten te maken. Hier worden steeds vaker side-events voor gebruikt.

De stimulans die uitgaat van een sportevenement naar de breedtesport wordt door veel overheden gebruikt als verantwoording voor de vele miljoenen euro's die geïnvesteerd worden in het binnenhalen en investeren in sportevenementen. Dit proces wordt ook wel het **trickle-down effect** genoemd. Het trickle-down effect betekent oorspronkelijk dat wanneer de economische groei in gang gezet wordt in de hoogste lagen van de bevolking, uiteindelijk ook de minder bedeelden er ook beter van worden. In dit geval gaat het over de veronderstelling dat de sportparticipatie binnen en regio of land verhoogt wordt door een sportevenement indien er voldoende media-aandacht voor het sportevenement gegenereerd wordt (Frawley & Cush, 2011).

Behalve een verhoogde sportparticipatie bij sportverenigingen, wordt er bij sportevenementen vaak ook gestreefd naar een andere vorm van sportparticipatie, namelijk het sporten tijdens en dankzij het evenement zelf. Hierbij moet gedacht worden aan diverse side-events die georganiseerd worden rondom het sportevenement, waar veelal scholen of (sport)organisaties aan meedoen. Het doel hierbij is om mensen in beweging te krijgen. Zo deden tijdens de Commonwealth Games van 2002 in Manchester 75.000 kinderen van 3.000 scholen uit heel het Verenigd Koninkrijk mee aan 817 mini Commonwealth Games (FaberMaunsell, 2004).

Een sportevenement zoals de Olympische Spelen kan een positief effect hebben op de sportparticipatie in het algemeen. Een meer specifiek sportevenement, zoals het Wereld Kampioenschap rugby waar Frawley en Cush (2011) over schrijven, kan een positief effect hebben voor specifiek die sport. Het CP-voetbal en de gehandicaptensport in het algemeen komen door dit evenement volop in de aandacht, wat weer een mogelijke aanleiding is voor een hogere sportparticipatie op deze vlakken. Waar de side-events daadwerkelijk kinderen en aangepaste sporters in beweging zetten, kan het evenement ook een stimulans geven aan de sportparticipatie van de specifieke doelgroep: aangepaste sporters. Daarnaast kan het toernooi een stimulans zijn voor de

integratie van aangepast sporters in de regionale sportwereld en kan het bij aangepast sporters **identificatie** en **identiteitsvorming** stimuleren.

Toeristische legacy

Naast bekendheid geven aan een sport, zorgen sportevenementen ook voor bekendheid van de stad, de regio of het land waar het evenement georganiseerd wordt. Een veel gehoorde doelstelling van organisatoren is dan ook om bijvoorbeeld de stad op de kaart te zetten. Ook heeft een sportevenement een bepaalde aantrekkingskracht op toeristen en kan er door een grotere bekendheid of een beter imago door het evenement ook in de toekomst geprofiteerd worden op het gebied van toerisme.

Sportevenementen zijn vaak internationaal en trekken daarmee naast binnenlandse bezoekers ook veel bezoekers uit het buitenland. Deze buitenlandse bezoekers blijven vaak overnachten in de stad of het land, wat weer een positieve uitwerking heeft op de economie zoals besproken in paragraaf 3.4. Maar vaak wil men door het sportevenement er voor zorgen, dat deze bezoekers later weer terugkeren als toerist, of in ieder geval er voor zorgen dat de stad of het land tijdens het evenement op zo'n manier wordt neergezet, dat het een positieve invloed heeft op het toerisme.

Vaak wordt er bij het nastreven van een stimulans voor **toerisme** of **imago** van een stad gedacht aan mega sportevenementen zoals de Olympische Spelen (onderzocht door Gratton & Preuss, 2008) of het WK/EK voetbal (onderzocht door Oldenboom, 2007). Ook bij kleinere toernooien kan er echter een positief effect op iets kleinere schaal waargenomen worden. Het Europees Kampioenschap voetbal onder 21 jaar dat in 2007 in Nederland gehouden werd bleek een positieve invloed te hebben gehad op één van de speelsteden, te weten Nijmegen. Nijmegen als stad kreeg door de bezoekers een 7,3 als toeristische trekpleister en 35% van de bezoekers heeft een positiever beeld gekregen van de stad. Bovendien gaf bijna één derde deel van de nieuwe en minder frequente bezoekers van de stad aan Nijmegen vaker te gaan bezoeken en denkt 56% van de bezoekers van buiten de stad een bezoek aan Nijmegen aan te raden bij familie of vrienden (O&S Nijmegen, 2007).

Voor dit toernooi worden gezien de beperkte schaal geen grote toeristische effecten verwacht. Wel probeert de provincie Drenthe op lange termijn een imago op te bouwen voor wat betreft aangepast sporten. Hier kan het WK CP-voetbal wel aan bijdragen. Dit is in dit onderzoek niet onderzocht. Wel is meegenomen of bezoekers vinden dat meer aandacht voor aangepast sporten gewenst is.

5. AANGEPAST SPORTEN

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat sport onder meer als middel gezien wordt om minderheden de mogelijkheid te bieden te integreren en te socialiseren. Het lastige van mensen die aangepast moeten sporten, is dat zij vaak niet in staat zijn aan reguliere sportcompetities deel te nemen. Een groot aangepast topsportevenement is echter bij uitstek een mogelijkheid om aangepast sporten meer onder de aandacht te brengen bij de gemiddelde Nederlander.

5.1 AANGEPAST SPORTEN IN NEDERLAND

Op landelijk niveau zijn er drie partijen die beleid voor aangepast sporten ontwikkelen, te weten het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Gehandicaptensport Nederland en het NOC*NSF (Van Lindert et. al, 2008). Het Ministerie van VWS wil de komende jaren een grotere sportdeelname creëren onder mensen met een beperking en wil de prestaties van aangepaste topsporters op internationale toernooien naar een hoger niveau brengen.

Van alle sportverenigingen in Nederland heeft 46% één of meer leden met een handicap en/of chronische ziekte. Dit kunnen mensen zijn met een lichamelijke of een verstandelijke beperking. Verenigingen speciaal voor aangepast sporten zijn hier buiten beschouwing gelaten. Bij de meeste clubs met aangepaste sporters gaat het om één tot drie leden. Vaak zijn sporters met een beperking dus gewoon in staat deel te nemen aan sport in een vereniging die hier geen speciale teams of organisatie in heeft. Toch zijn er ook veel verenigingen die zich wel aangesloten hebben bij Gehandicaptensport Nederland.

Provincie	Aantal verenigingen	Aantal sporters lichamelijke handicap	Aantal sporters verstandelijke handicap
Groningen	12	285	934
Friesland	19	795	1.026
Drenthe	25	1.177	448
Flevoland	6	230	115
Overijssel	24	1.000	825
Gelderland	47	912	1.058
Utrecht	30	388	490
Zuid-Holland	45	864	1.136
Noord-Holland	57	728	737
Zeeland	13	299	207
Noord-Brabant	46	1.184	510
Limburg	23	859	63
Totaal	347	8.721	7.549

Tabel 2: Leden van Gehandicaptensport Nederland (Van Lindert et. al, 2008)

Uit onderzoek van Van Lindert et. al. (2008) blijkt dat mensen met een beperking minder aan sport doen dan mensen zonder een beperking. Ongeveer 34% van de verstandelijk beperkten doen niet aan sport, maar ook onder de mensen die jaarlijks wel aan sport doen, blijft dit vaak beperkt tot een enkele keer. Eén van de doelstellingen van het WK CP-voetbal is dan ook het stimuleren van sport en bewegen onder aangepast sporters. Dit wordt mede door de side-events gerealiseerd.

5.2 BEZOEKERSPROFIELEN WK CP-VOETBAL

Over participatie onder aangepast sporters is vrij veel bekend, maar over de mensen die deze wedstrijden en evenementen bezoeken niet. Vaak wordt gezegd dat de aangepaste topsport te weinig aandacht krijgt in de media en dat er te weinig publiek op af komt. Tijdens dit toernooi is in kaart gebracht wat voor mensen op deze sportevenementen afkomen.

In totaal hebben volgens schatting zo'n 15.000 mensen een bezoek gebracht aan het WK CP voetbal 2011, verdeeld over alle wedstrijden. De openingswedstrijd en de finaledag hebben de grootste bijdrage geleverd aan dit aantal. Iets meer dan twee derde van de respondenten was man (68,3%), 32,7% was vrouw. In tabel (3) is de verdeling van respondenten naar leeftijd weergegeven. Een grote groep bezoekers had een leeftijd tussen de 40 en 60 jaar (46,4%).

Leeftijdsklasse	Percentage bezoekers
<19	12,9%
20 – 29	19,2%
30 – 39	5,4%
40 – 49	25,0%
50 – 59	21,4%
60 – 69	10,3%
70+	5,8%
Totaal	100%

Tabel 3: Leeftijdsopbouw van de respondenten

Hoofdrede(n) bezoek	Percentage bezoekers
Deelname familie/vrienden	21,9%
Interesse aangepast sporten of CP-voetbal	51,3%
Gezelligheid of toevallige passant	10,7%
Overige	16,1%
Totaal	100%

Tabel 4: Hoofdrede(n) van bezoek aan WK CP voetbal 2011

Een deel van de bezoekers heeft aangegeven dat hij of zij het WK CP voetbal 2011 bezocht omdat er familie of vrienden deelnamen aan het evenement (21,9%). Het merendeel van de bezoekers gaf als hoofdrede(n) van bezoek interesse in aangepast sporten of CP-voetbal (51,3%). Een bezoek voor de gezelligheid of een bezoek als toevallige passant vormen een derde groep bezoekers (10,7%).

In de volgende paragrafen wordt een bezoekersprofiel samengesteld op basis van de hoofdrede(n) van het bezoek. Er volgt dus een bezoekersprofiel van de bezoekers die naar het evenement zijn gekomen omdat (1) familie of vrienden deelnamen, (2) zij geïnteresseerd zijn in aangepast sporten of CP-voetbal, (3) zij voor de gezelligheid kwamen of (4) zij als toevallige passant of overige redenen aanwezig waren.

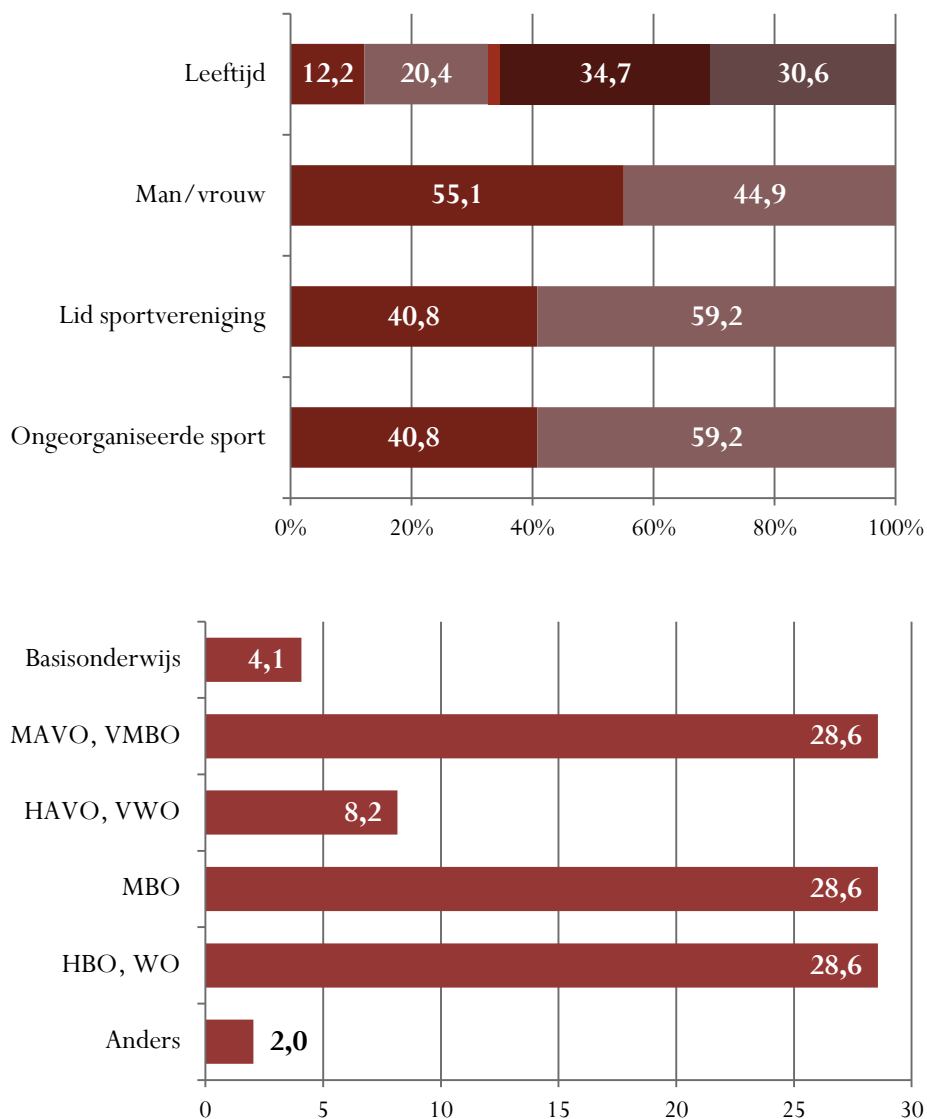
In deze bezoekersprofielen worden de leeftijdscategorieën in vijf groepen weergegeven (<19, 20-29, 30-39, 40-49, >50). Verder komen de man/vrouw verhouding, het wel/niet lid zijn van een sportvereniging, het wel/niet ongeorganiseerd sporten en het opleidingsniveau aan bod.

6.2.1 Bezoekersprofiel: bekende van deelnemer

De leeftijdsopbouw van deze groep bezoekers geeft duidelijk weer dat het hier vooral mensen betreft die ouder dan 40 jaar zijn (totaal 65,3%). Net als bij de leeftijdsopbouw van het totaal aantal bezoekers, is de groep van 30-39 jaar ondervertegenwoordigd. Wat betreft de verdeling, geeft deze groep een goede afspiegeling van de leeftijdsopbouw van het totale aantal bezoekers van het evenement.

De man-vrouw verdeling was aardig gelijk, 55,1% van de bezoekers was man en 44,9% was vrouw. Een kleine 41% was lid van een sport- of fitnessvereniging, en exact hetzelfde percentage deed aan sport in ongeorganiseerde vorm (minimaal 12 keer per jaar).

Bij het opleidingsniveau is een opvallende verdeling waar te nemen. MAVO/VMBO, MBO en HBO/WO zijn alle drie met 28,6% de grote vertegenwoordigers binnen de groep.

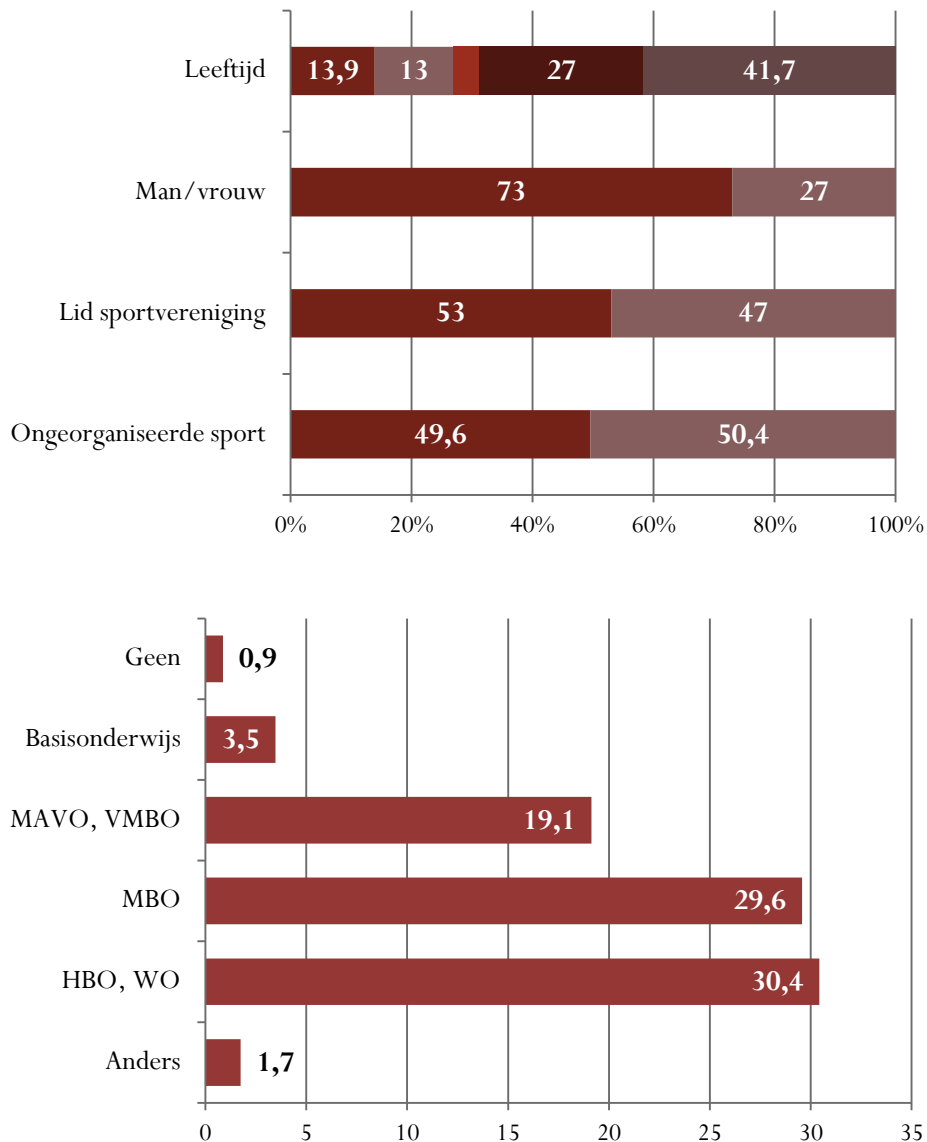

Figuur 2: Bezoekersprofiel: bekende van deelnemer

6.2.2 Bezoekersprofiel: geïnteresseerden in aangepast sporten

De groep 50-plussers is hier de grootste groep, bijna 42% van de bezoekers geeft aan ouder dan 50 jaar te zijn. Voor mensen onder de 30 jaar bleek dit niet de reden te zijn waarom zij dit evenement hebben bezocht, deze groep komt niet boven de 27% uit. Wederom is hier de groep mensen tussen de 30 en 39 jaar erg ondervertegenwoordigd. De man-vrouw verdeling is hier een stuk minder gelijk verdeeld als hierboven: 73% van deze groep bestaat uit mannen, tegenover 27% vrouwen. Deze groep doet relatief gezien nog veel aan sport, zeker gezien de aantekening dat het grootste deel van de groep uit ouderen bestaat. Zo geeft 53% aan lid te zijn van een sportvereniging en doet bijna de helft van de respondenten aan ongeorganiseerde sport (minimaal 12 keer per jaar).

Wat betreft het opleidingsniveau binnen deze groep is een driedeling te maken: de twee grote groepen MBO en HBO/WO (respectievelijk 29,6% en 30,4%), een redelijk grote groep MAVO/VMBO (19,1%) en overig.

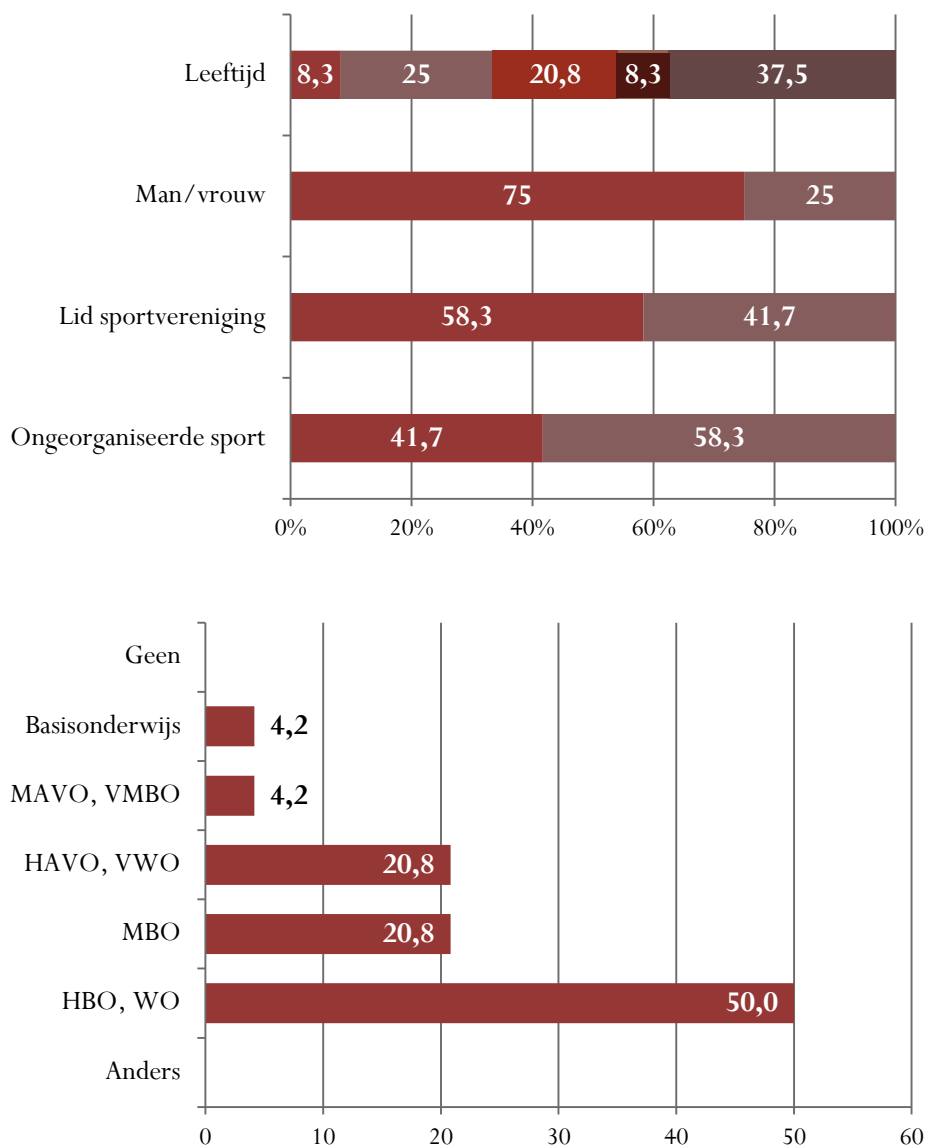

Figuur 3: Bezoekersprofiel: geïnteresseerden in aangepast sporten

6.2.3 Bezoekersprofiel: bezoekers voor het plezier

Opvallend is dat mensen die het toernooi voor het plezier bezochten, gemiddeld jonger waren dan in de andere groepen. De man-vrouw verhouding is ook hier scheef verdeeld, driekwart van deze groep was man en een kwart was vrouw. Ruim 58% geeft aan dat hij of zij lid is van een sport- of fitnessvereniging. Gezien de leeftijdsopbouw van deze groep is dit niet verwonderlijk, aangezien er relatief veel jonge mensen (onder de 40 jaar) tot deze groep behoren. Het percentage dat aan ongeorganiseerde sport (minimaal 12 keer per jaar) zegt te doen is met 41,7% wat lager.

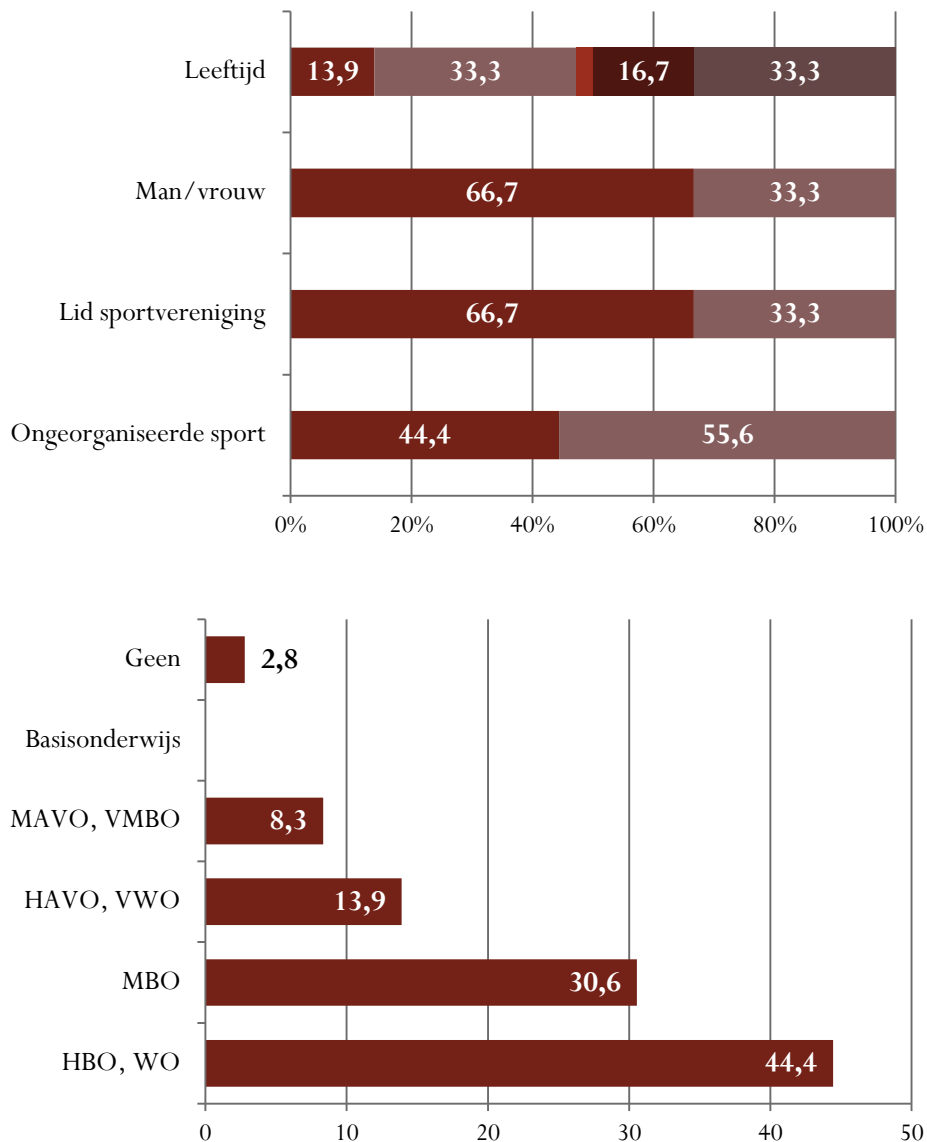
De verdeling van het opleidingsniveau van deze bezoekersgroep geeft een duidelijk beeld: de helft van de bezoekers geeft aan een HBO of WO diploma te hebben. Ook dit zou te maken kunnen hebben met het relatief grote aantal jongere mensen in deze groep. Het gemiddelde opleidingsniveau in Nederland is de laatste jaren aan het stijgen, wat impliceert dat de jongere groep mensen in de samenleving steeds vaker hogere opleidingen hebben gevolgd, en dat is ook wat deze weergave laat zien. Verder is de groep met een MBO diploma precies gelijk aan de groep met een HAVO of VWO diploma (beide 20,8%).

Figuur 4: Bezoekersprofiel: bezoekers voor het plezier

6.1.4 Bezoekersprofiel: overig

Tenslotte de groep die een andere dan de genoemde redenen als hoofdreden had om het evenement te bezoeken. Hier zijn de 50-plussers samen met de groep tussen de 20 en 29 jaar de grootste groepen, met allebei een derde deel van de totale bezoekersgroep. De man-vrouw verdeling is hier, net als bij de bovenstaande twee profielen uitgevallen naar de kant van de man: 66,7% was man en 33,3% was vrouw. Twee op de drie bezoekers binnen deze bezoekersgroep was dus een man. Verder blijkt dat twee derde van deze bezoekersgroep lid is van een sport- of fitnessvereniging. De mensen die aan ongeorganiseerd sporten doen, zijn iets minder vertegenwoordigd met 44,4%. Ook hier bevat het grootste deel van de groep een HBO of WO diploma (44,4%). Daarna volgt een grote groep met een MBO diploma (30,6%), gevolgd door HAVO en VWO (13,9%). In deze groep zit een grote tweedeling wat betreft opleidingsniveau, de hoogopgeleiden met een HBO of WO diploma en de lager opgeleiden met een MBO diploma.

Figuur 5: Bezoekersprofiel: overig

6. MIDDELEN EN PRESTATIES

Om conclusies te kunnen trekken hoe door middel van side-events maatschappelijke doelstellingen gerealiseerd kunnen worden, is het belangrijk om de geïnvesteerde middelen en prestaties per side-event in kaart te brengen. Dit is gebeurd door het gebruik van de factsheets. Deze conclusies kunnen gespiegeld worden aan het hoofd-evenement, dat ook maatschappelijke doelstellingen kent. Hebben side-events bij een maatschappelijk evenement een meerwaarde?

6.1 WK CP-VOETBAL

Het WK CP-voetbal is een regionaal evenement, maar wel met een internationaal deelnemersveld. Omdat het een officieel FIFA toernooi is, moet de organisatie aan hoge kwaliteitseisen voldoen. Op de openingswedstrijd en finale na werden alle wedstrijden gespeeld bij amateurverenigingen. Deze clubs werden nauw betrokken bij de organisatie en leverden ook elk een aantal vrijwilligers. Het grootste deel van de taken werd echter ingevuld door professionals onder de vlag van de KNVB.

Personeel organisatie	3.600 uren	€ 261.000
Personeel uitvoering	4.320 uren	€ 216.000
Stagiaires	928 uren (9 stagiaires)	€ 3.400
Vrijwilligers	2.400 uren (75 vrijwilligers)	€ 0
Middelen		
- Algemene zaken		€ 31.000
- Publieke zaken		€ 35.000
- Transport		€ 92.000
- Verblijf		€ 404.000
- Overig		€ 85.200
Totaal		€ 1.127.600

Tabel 5: Middelen hoofdtoernooi WK CP voetbal

Het toernooi werd in drie ronden gespeeld, waarbij elk team voldoende wedstrijden speelde. Dit resulteerde in een totaal van 48 wedstrijden. De zestien deelnemende landen hadden in totaal 192 spelers bij zich. De kosten voor verblijf vallen echter wat hoger uit, omdat begeleiding, organisatie en scheidsrechters ook verblijfskosten vergoed krijgen.

Als de middelen gerelateerd worden aan de prestaties, dan ligt het niet voor de hand om de kosten van het toernooi te relateren aan het aantal deelnemers, maar wel aan het aantal toeschouwers. Op de 48 wedstrijden kwamen in totaal ongeveer 15.000 toeschouwers af. Vooral de opening en de finaledag trokken veel belangstelling, deze werden in het Univé stadion in Emmen gespeeld. De

wedstrijden bij de amateurverenigingen trokken vooral veel bekijks als het Nederlands team speelde. In tabel 6 een korte samenvatting van de kosten gerelateerd aan het aantal toeschouwers, deze exercitie wordt later herhaald bij de verscheidene side-events.

Activiteit	Deelnemers/ bezoekers (aantal/duur)	Kosten	Kosten per deelnemer/ bezoeker
Deelnemers WK CP Voetbal	192 deelnemers 48 wedstrijden		
Bezoekers WK CP Voetbal	15.000 bezoekers	€ 1.127.600	€ 75

Tabel 6: Middelen/prestaties hoofdtoernooi WK CP voetbal

6.2 SIDE-EVENTS GERICHT OP PARTICIPATIE

Met behulp van de factsheets die ingevuld zijn door alle betrokken partijen, zijn de kosten en opbrengsten van de belangrijkste side-evenst in kaart gebracht. De side-events gericht op participatie, veelal gericht op kinderen of aangepast sporters zijn veelal georganiseerd door de betrokken gemeenten met behulp van SportDrenthe en de KNVB.

Voor scholen in heel Drenthe werden er 4x4 en 7x7 toernooien georganiseerd met als doel (inactieve) kinderen in beweging te krijgen. De uitvoering van de evenementen werd veelal gedaan door combinatiefunctionarissen, die ook de werving van deelnemende scholen veelal voor hun rekening namen. Er werd gespeeld in verschillende ronden, met uiteindelijk provinciale finales in Hoogeveen. In het voortraject is er veel overleg geweest tussen de betrokken partijen om dit evenement mogelijk te maken. Uiteindelijk hebben 859 kinderen in verschillende leeftijdscategorieën deelgenomen aan deze scholentoernooien.

In Assen is er nog een specifiek 4x4 evenement georganiseerd in het centrum van de stad. Deze voetbalmiddag is interessant omdat dit bij uitstek een evenement zou kunnen zijn dat een breder publiek ook richting het hoofdtoernooi zou kunnen trekken. De middag was namelijk meer dan alleen voetbal voor de deelnemende schoolkinderen, er werden veel fun activiteiten omheen georganiseerd. In totaal deden er 20 kinderen mee aan het voetbaltoernooi, maar sloten er meer kinderen aan bij de fun activiteiten. Een schatting van ongeveer 300 passanten namen de moeite om stil te staan en te kijken bij de verschillende activiteiten.

Er zijn verder twee side-events georganiseerd die specifiek gericht waren op de deelname van aangepast sporters. Er is een Talentendag Paralympisch Voetbal georganiseerd in Dwingeloo en een sportdag voor Mythyl scholen. Beide dagen trokken ongeveer 30 deelnemers met een beperking. Het mag voor zich spreken dat de organisatie van dit soort dagen iets complexer is dan evenementen voor deelnemers zonder een beperking. Er is bijvoorbeeld sprake van extra professionele begeleiding van deelnemers. Ook zijn er iets minder deelnemers, wat de kosten per deelnemer hoger doen uitvallen.

Activiteit	Deelnemers (aantal/duur)		Uren bewegen	Kosten	Kosten p.d.
4 tegen 4 toernooien	519 deelnemers	2,5 uur	1298 uur	€ 20.185	€ 39
7 tegen 7 toernooien	340 deelnemers	2 uur	680 uur	€ 16.292	€ 48
Sportdagen aangepast sporten	60 deelnemers	2 uur	120 uur	€ 4.470	€ 75
Voetbalmiddag	20 deelnemers + 300 passanten	2 uur ½ uur	190 uur	€ 4.306	€ 13
Totaal	1.239 deelnemers		2.288 uur	€ 45.253	€ 36

Tabel 7: Middelen/prestaties side-events gericht op participatie

Het is niet toevallig dat bij het gros van de side-events die gericht op het vergroten van de sportparticipatie, scholen betrokken zijn. Er wordt getracht om niet alleen zo veel mogelijk kinderen met deze side-events aan het bewegen te krijgen, maar vooral ook om de kinderen te bereiken die normaal gesproken niet aan sport doen. Omdat alle kinderen verplicht zijn naar school te gaan, kan het betrekken van scholen een manier zijn om deze doelgroep te bereiken. Deze doelgroep zal zich namelijk minder snel zelf melden om deel te nemen aan een toernooi.

Het blijkt echter in toenemende mate erg lastig om scholen te betrekken bij deze side-events. Scholen worden ontzettend vaak benaderd om aan projecten deel te nemen die buiten het reguliere lesprogramma vallen. Ook werken zij met een lange termijn planning, die het lastig maakt om in te spelen op evenementen die eenmalig plaats vinden. Verder leggen deze extra evenementen een extra belasting op de betrokken docenten. Voor hen levert het veelal extra werk op, wat vaak niet gecompenseerd wordt.

Door middel van interviews en het in kaart brengen van het aantal deelnemers naar aanleiding van verschillende manieren van benaderen van scholen, zijn enkele succes- en faalfactoren geformuleerd om scholen te betrekken bij sportevenementen. In tabel 8 worden deze succes- en faalfactoren samengevat. Hieruit blijkt dat het voor scholen erg belangrijk is dat men op tijd is met benaderen, zodat het evenement ingepland kan worden. Verder is een persoonlijke benadering en enthousiasmeren belangrijk, omdat de betrokken docent zelf overtuigd moet worden vanwege de persoonlijke investering die deze doet. Des te opvallender is het dat rondom het WK CP voetbal er geen verschil in resultaat was tussen de deelname van scholen waar de combinatiefunctaris (die het benaderen van de scholen verzorgden) al reguliere contacten had lopen en onbekende scholen. Blijkbaar worden er per project weer nieuwe afwegingen gemaakt.

	Succesfactoren	Faalfactoren
Primair onderwijs	Persoonlijk gesprek Eerder benaderen Werk uit handen nemen Toernooien combineren	Kost tijd en energie Benadering via mail Vaste evenementen Jaarplanning
Voortgezet onderwijs	Persoonlijk gesprek Eerder benaderen Werk uit handen nemen Enthousiasmeren Heldere informatie	Late benadering Werkdruk Geen aansluiting visie Onduidelijke informatieve Benadering per mail

Tabel 8: Succes- en faalfactoren benaderen scholen

6.3 OVERIGE

Naast de evenementen gericht op actieve deelname van kinderen en aangepast sporters, zijn er een groot aantal side-events georganiseerd waarbij andere doelstellingen werden nagestreefd. Zo zijn er tientallen marketingacties en activiteiten gericht op genereren van publiciteit geweest. Ook zijn er een aantal evenementen aangehaakt op het thema WK CP voetbal. Ook zijn er verscheidene projecten gestart om verschillende specifieke doelgroepen het WK CP voetbal te laten bezoeken. In totaal zijn er 29 side-events georganiseerd die uniek waren en gelieerd aan het WK CP voetbal. Hieronder een kleine selectie:

- Fanzones naast de wedstrijden van het Nederlands elftal (meedoen en talentvol)
- Oefenwedstrijden van het WK CP elftal (meedoen)
- Werkboek WK CP voetbal voor het onderwijs (meedoen)
- Maatschappelijke sportdag en activiteiten in de binnenstad (meedoen)
- Bijeenkomsten voor coaches en verenigingen (meedoen)
- Promotie gezonde leefstijl bij de fanzones (vitaal)
- Congres sport en bewegen met CP (vitaal)
- Publicitaire acties om het CP Voetbal op de kaart te zetten (media)

Naast de promotie-acties in de regio en de free publicity in regionale kranten en tijdschriften zijn er een aantal side-events ingericht met als primair doel het genereren van publiciteit voor het hoofdtoernooi. Zo werden er een drietal demonstratiewedstrijden gespeeld, onder andere tegen het burgemeesterselftal. In totaal trokken deze wedstrijden meer dan 1400 bezoekers. Een andere succesvolle promotie-actie was het werkboek voor scholen, dat onder 333 scholen en ook nog eens onder 20 maatschappelijke instellingen verspreid is. Ook de side-events gericht op het stimuleren van sportparticipatie hadden mede als doel het genereren van aandacht voor het hoofdtoernooi. Deze sportactiviteiten trokken in totaal meer dan 1000 deelnemers en enkele honderden bezoekers.

Het WK CP voetbal en de bijbehorende side-events hadden verder als doel de integratie van aangepast sporten in de regio te promoten. Hiertoe zijn een aantal side-events georganiseerd waarbij ontwikkeling van het aangepast sporten in de regio centraal thema was. Denk hierbij aan een bijeenkomst voor paralympische coaches en een congres sport en bewegen met CP. Daarnaast hebben de sportdagen voor aangepast sporters mede als doel gehad om aangepast sporten zichtbaar te maken in de regio. Hierbij hebben 60 aangepaste sporters actief deelgenomen.

Het derde doel van de side-events was het vergroten van draagvlak voor het toernooi en sportparticipatie in de regio. Hierbij valt te denken aan de side-events gericht op actieve deelname, maar ook aan de activiteiten gericht op netwerkvorming. In totaal zijn er 50 maatschappelijke partijen en 100 actief deelnemende scholen betrokken geweest bij de diverse side-events. Door het WK CP voetbal zijn er nieuwe netwerken en samenwerkingsverbanden op gang gebracht. Ook is er sprake van participatie door de inzet van vrijwilligers. Vooral voor het hoofdtoernooi zijn er enkele honderden vrijwilligers ingezet. Bij de side-events gaat het om enkele tientallen.

7. EFFECTEN

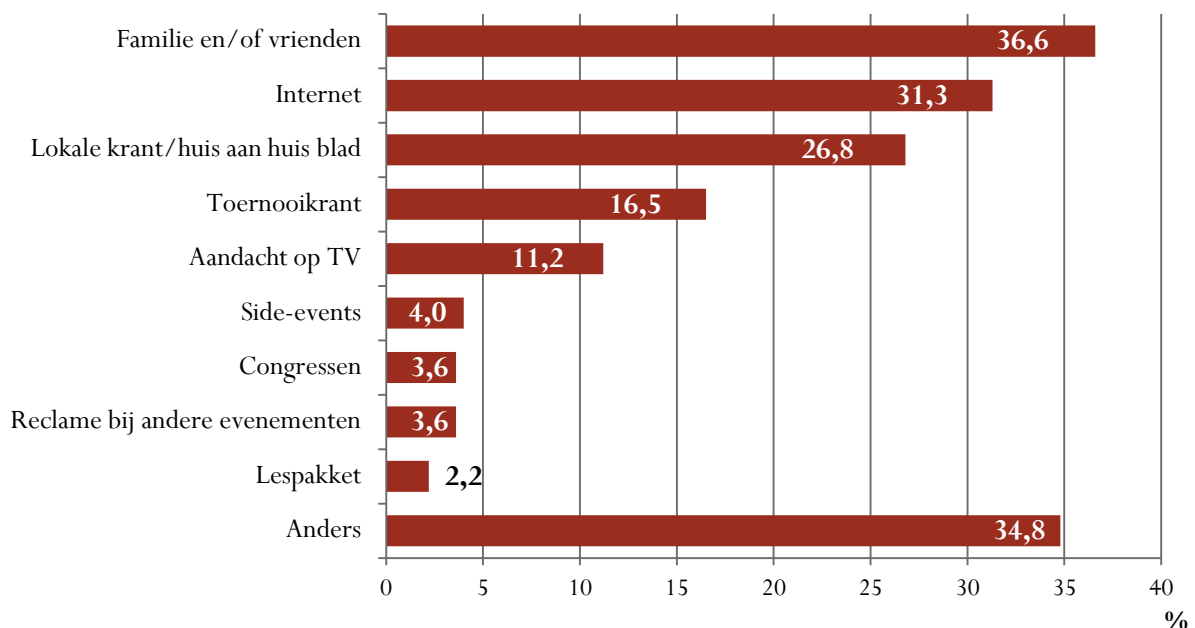
Door de vele activiteiten die er ontplooid zijn rondom het WK CP voetbal is er veel aandacht geweest voor het toernooi. Naast het genereren van publiciteit waren er ook enkele maatschappelijke doelstellingen die nagestreefd werden. Dit is gebeurd door middel van het afnemen van vragenlijsten bij de bezoekers van het hoofdevenement en de belangrijkste side-events. In dit hoofdstuk wordt gekeken of de acties effectief waren voor het bereiken van de drie belangrijkste doelstellingen: publiciteit, integratie en sportstimulering.

7.1 PUBLICITEIT

Er kunnen twee soorten side-events onderscheiden worden. De side-events die letterlijk naast het hoofdevenement plaatshebben (zoals de fanzones) en de side-events die vooraf of achteraf plaatsvinden, maar die wel duidelijk gelieerd zijn aan het hoofdevenement. De side-events ter plekke kunnen de beleving van het evenement versterken door de bezoekers nog verder te activeren of zich richten op maatschappelijke effecten. De side-events rondom het hoofdevenement kunnen echter ook mensen over de streep trekken om het hoofdevenement te bezoeken.

Bij een drietal side-events zijn er vragen gesteld over of het side-event hen er toe zet om ook het hoofdevenement te bezoeken. Bij de verschillende 4x4 en 7x7 toernooien geeft gemiddeld ongeveer 1/3 van de bezoekers aan dat dit het geval is. Opvallend is dat dit percentage bij de side-events gericht op aangepast sporters veel hoger ligt, namelijk meer dan 2/3 van de bezoekers. Dit verschil kan deels verklaard worden door het feit dat bij de 4x4 en 7x7 toernooien het voor ongeveer 40% van de bezoekers (en deelnemers) niet duidelijk was dat er sprake was van een side-event van het WK CP voetbal. Dit percentage lag bij de side-events voor onangepast sporters op 6%. Hierbij speelt de aankleding van het evenement een grote rol.

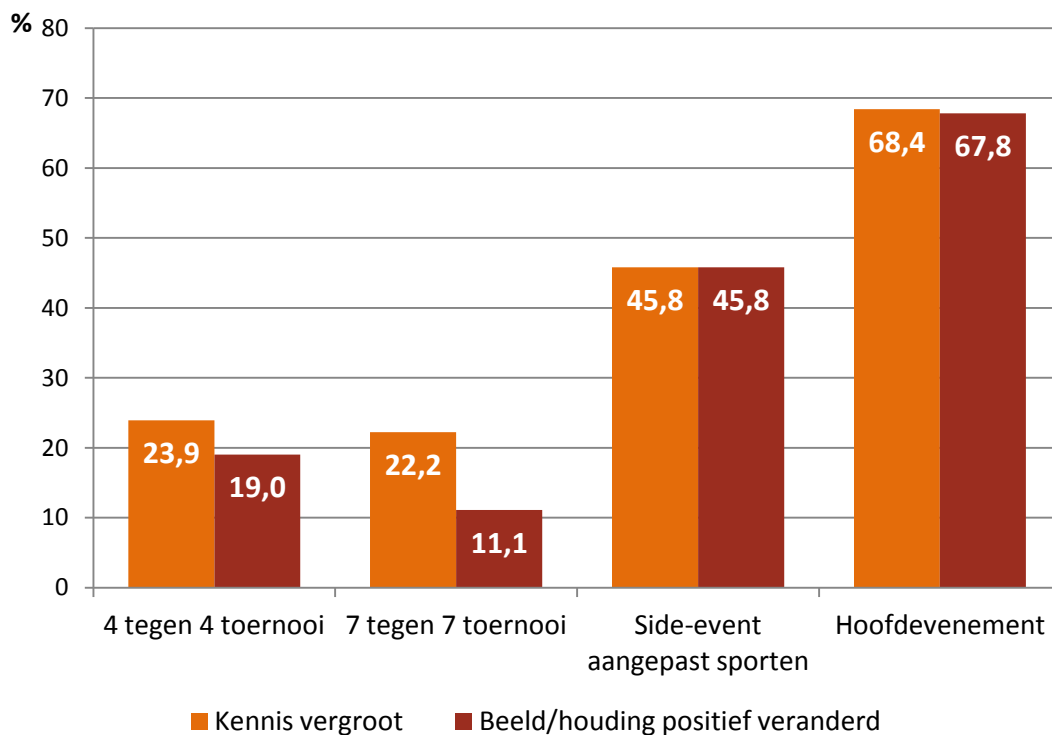
Als gekeken wordt naar de aanleiding van bezoekers van het hoofdevenement voor bezoek, dan blijkt dat de side-events maar beperkt effect hebben gehad qua promotie. Hier lijken de traditionele media een grotere rol te spelen. Aangetekend moet worden dat bij 'anders' vaak scholen genoemd werden en dit heeft dus indirect wel betrekking op de side-events. Deze worden door respondenten niet altijd als side-events herkend.

Tabel 9: De wijze waarop bezoekers in aanraking kwamen met het hoofdtoernooi

7.2 INTEGRATIE

Er zijn veel side-events georganiseerd die direct of indirect hebben getracht een bijdrage te leveren aan de integratie van aangepast sporten in de regio Drenthe. Voor het hoofdevenement, de schooltoernooien en de aangepast sporten side-events is ook in kaart gebracht in hoeverre deze evenementen de kennis van bezoekers over aangepast sport vergroot en hun beeld/houding positief beïnvloed. In tabel 5 is duidelijk zichtbaar dat vooral de evenementen waarbij daadwerkelijk aangepast sporters betrokken zijn grote effecten bereiken. Opvallend hierbij is dat het hoofdevenement beduidend hoger scoort dan de side-events gericht op aangepast sporten. Een eenduidige verklaring hiervoor is niet gevonden.

Figuur 5: Positief effect evenement t.a.v. aangepast sporten

7.3 SPORTSTIMULERING

Een belangrijk doel van de side-events was, om naast integratie bevorderen, het stimuleren van sport en bewegen voor alle Drenten. Hierbij is het belangrijk dat het niet gaat om eenmalig deel te nemen, maar ook om gestimuleerd te worden na afloop vaker te gaan sporten. Het is interessant om te weten of hierbij nog onderscheid te maken is tussen bezoekers en deelnemers (bij het 7x7 toernooi zijn ook deelnemers bevraagd) en tussen sporters en niet-sporters. De uitkomsten zijn uitgesplitst naar de verschillende side-events.

	Bezoekers 4 tegen 4 toernooi			Bezoekers 7 tegen 7 toernooi		
Alle bezoekers	Ja 41 22,7%	Nee 99 54,7%	Weet niet 41 22,7%	Ja 8 22,2%	Nee 22 61,1%	Weet niet 6 16,7%
Sporters (onorganiseerd of georganiseerd)	Ja 29 22,8%	Nee 74 58,3%	Weet niet 24 18,9%	Ja 6 18,8%	Nee 21 65,6%	Weet niet 5 15,6%
Niet-sporters	Ja 12 22,2%	Nee 25 46,3%	Weet niet 17 31,5%	Ja 2 50,0%	Nee 1 25,0%	Weet niet 1 25,0%

Tabel 10: Bezoekers side-events gestimuleerd om (meer) te gaan sporten

De percentages tussen de bezoekers van de verschillende side-events liggen niet heel ver uit elkaar. Gemiddeld wordt ruim 20% van de bezoekers van een side-event tijdens het bezoek gestimuleerd om na afloop meer te gaan sporten of bewegen. Voor de actieve deelnemers ligt dit percentage echter veel hoger, namelijk boven de 40%. De uitkomsten van de niet-sporters ten opzichte van de sporters laten, mede dankzij de kleine aantallen, een wisselend beeld zien. Wel wordt duidelijk dat niet alleen niet-sporters aan het sporten krijgen een effect kan zijn van een side-event, maar ook al actieve sporters motiveren om méér te gaan sporten.

	Bezoekers side-event aangepast sporten			Deelnemers 7 tegen 7 toernooi		
Alle bezoekers/ deelnemers	Ja 12 25,0%	Nee 22 45,8%	Weet niet 14 29,2%	Ja 29 43,3%	Nee 15 22,4%	Weet niet 23 34,3%
Sporters (onorganiseerd of georganiseerd)	Ja 11 31,4%	Nee 16 45,7%	Weet niet 8 22,9%	Ja 27 42,9%	Nee 15 23,8%	Weet niet 21 33,3%
Niet-sporters	Ja 1 7,7%	Nee 6 46,2%	Weet niet 6 46,2%	Ja 2 50,0%	Nee 0 0,0%	Weet niet 4 50,0%

Tabel 11: Bezoekers side-events gestimuleerd om meer te gaan sporten

Dezelfde vragen zijn ook bij het hoofdevenement gesteld. Ook hier lag het percentage van de mensen die gemotiveerd werden om meer te gaan sporten iets boven de 20%. Opvallend hier is dat juist de al actieve sporters hier extra gemotiveerd werden en de effecten richting de niet-sporters klein waren.

8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Met dit onderzoek gedurende het WK CP voetbal 2011 is er in kaart gebracht wat het maatschappelijk rendement is van side-events ten opzichte van het hoofdevenement. Daarbij is het doel niet alleen het vergroten van het rendement van dit toernooi, maar ook om kennis te ontwikkelen omtrent de werkende factoren waarmee organisaties hun maatschappelijk rendement kunnen vergroten.

8.1 CONCLUSIES

Door middel van het WK CP voetbal en de bijbehorende side-events zijn er verscheidene maatschappelijke doelstellingen nagestreefd. De organisatie van het WK CP voetbal heeft side-events ingezet om (1) publiciteit voor het hoofdevenement te genereren, (2) integratie voor aangepast sporten te promoten en (3) de sportdeelname in Drenthe te promoten. Daarnaast zijn er door SportDrenthe, samen met een aantal netwerkpartners een aantal doelstellingen geformuleerd die aansluiten bij het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF, 2009).

- Talentvol Nederland: talentvolle jongeren betrekken bij het evenement (3 projecten).
- Meedoen in Nederland: inwoners, instellingen en specifieke doelgroepen betrekken (19 projecten).
- Vitaal Nederland: benutten als promotie voor een gezonde leefstijl (2 projecten).
- De kaart van Nederland: het thema duurzaamheid koppelen aan het evenement (2 projecten).
- Nederland in Beeld: bijdrage aan bezoekersaantallen en bereik in de media (3 projecten).

Door de veelheid aan doelstellingen en de vele verschillende projecten is het lastig om uitspraken te doen over welke side-events (projecten) de meeste maatschappelijke waarde gecreëerd hebben en welke het meest kosteneffectief waren. Ook is het door de tijdspanne van het onderzoek lastig om vast te stellen of de gerealiseerde prestaties (output) ook geleid heeft tot effecten op langere termijn. Voor de grotere side-events, gericht op een actieve participatie en het stimuleren van sport en bewegen, is wel de kosteneffectiviteit in kaart gebracht. Hieraan zijn enkele interessante conclusies te verbinden.

Het organiseren van side-events gericht op participatie heeft slechts een geringe bijdrage geleverd aan de bekendheid van het evenement. De bezoekers van het WK CP voetbal geven aan dat de traditionele **publiciteit** vanuit internet, kranten en televisie de belangrijkste bron waren. Deze conclusie dient echter wel genuanceerd te worden. De grootste groepen bezoekers geven 'via familie/vrienden' en 'andere bronnen' aan. Zij noemen hierbij bijvoorbeeld bezoek via school of betrokkenheid als vrijwilliger, wat gelieerd is aan de side-events. Indirect kunnen de side-events dus toch een bijdrage geleverd hebben aan het evenement. Ook geven veel bezoekers van de side-events aan dat dit evenement hen stimuleert om ook het hoofdevenement te bezoeken. Dit blijkt vooral het geval bij evenementen waarbij ook aangepaste sporters betrokken zijn, hier komen blijkbaar mensen die meer betrokken zijn bij het onderwerp. Ook moet worden aangetekend dat er meer promotie gekoppeld moet worden aan de side-events, voor veel deelnemers/bezoekers van side-events was het onduidelijk dat het gelieerd was aan het WK CP voetbal. Het is interessant om in de toekomst te proberen in kaart te krijgen hoe de mond-tot-mond verspreiding in sociale netwerken in zijn werk gaat, zodat er meer begrip komt over de manier waarop dit gecreëerd kan worden.

In totaal hebben 60 aangepaste sporters geparticipeerd in de side-events. Naast dit resultaat hebben ook de andere side-events en het hoofdevenement op zichzelf invloed op de promotie van **integratie** van aangepast sporters in Drenthe. Opvallend is dat het grootste effect bereikt is met het hoofdevenement, daarna door de side-events gericht op aangepaste sporters en dat het effect bij de andere side-events gericht op deelnemers gering was.

Het **stimuleren** van sport en bewegen is door middel van verschillende schooltoernooien gelukt. Er is gekozen voor deelname vanuit scholen omdat dit de manier is om ook inactieve kinderen te bereiken. In totaal bleek dat uiteindelijk slechts 8% van de deelnemers van de schooltoernooien bestonden uit niet-sporters, dit gaat om 25 kinderen. Gezien de enorme investering en inspanning die het vergt om

scholen bij deze projecten te betrekken, kan men zich afvragen of dit rendabel is. Kwalitatief onderzoek onder de deelnemende scholen blijkt dat er relatief weinig animo is vanuit de docenten binnen het onderwijs en dat de samenwerking tussen een sportevenement en een school complex is. Wellicht dat andere manieren van betrekken van de jeugd (buurt, vereniging) kosteneffectiever zijn. Daarnaast is gebleken om mensen te stimuleren om meer te gaan bewegen, de side-events waarbij daadwerkelijk actief bewogen wordt het meest effectief zijn.

Rondom het Wereldkampioenschap CP voetbal zijn er in totaal 29 side-events georganiseerd waarbij een maatschappelijke spin-off gerealiseerd is. Hierbij zijn verschillende doelstellingen nagestreeft op het gebied van integratie, participatie, gezondheid en media-aandacht. Gebleken is dat hoe meer deelnemers/bezoekers de side-events hadden, hoe kosteneffectiever deze uitgevoerd zijn. Ook zijn de side-events gericht op aangepast sporters duurder, maar deze leveren wel een grotere bijdrage aan de integratie. De side-events gericht op participatie leverden een grotere bijdrage aan sportdeelname dan het hoofdevenement. Daarnaast waren de kosten van de side-events per deelnemer lager dan de kosten van een bezoeker bij een hoofdevenement. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat de side-events op kosteneffectieve wijze een bijdrage geleverd hebben aan het maatschappelijk rendement van het WK CP voetbal.

8.2 SUCCES- EN FAALFACTOREN

Deze monitoring heeft een grote hoeveelheid informatie opgeleverd over de manier waarop maatschappelijke side-events op efficiënte en effectieve wijze een bijdrage kunnen leveren aan een (top)sportevenement. Dit levert een tiental succes- en faalfactoren op voor de organisatoren van de maatschappelijke side-events:

Succesfactoren

1. Aansluiting bij het verhaal van het evenement

Het hoofdevenement trekt vaak meer toeschouwers, media en heeft een hogere belevingswaarde/aantrekkingskracht dan de side-events. Zo weet het hoofdevenement veel eenvoudiger vrijwilligers te activeren dan de side-events. Het hoofdevenement op zichzelf creëert al veel sociaal kapitaal. Door met de side-events goed aan te sluiten op het verhaal en de beleving van het hoofdevenement kan dit evenement daadwerkelijk ingezet worden om de maatschappelijke projecten om het evenement heen een boost te geven.

2. Sportstimulering door te sporten

Als er een doel gesteld wordt om mensen te stimuleren meer te gaan sporten of bewegen, dan is een actief side-event verreweg het meest effectief. Sport kijken leidt zeer zelden tot meer sporten. Sport beoefenen wel. Hoe de intentie om meer te gaan sporten ook daadwerkelijk omgezet wordt in actie, is echter nog wel onduidelijk.

3. Integratie door doelgroepen te koppelen

Het organiseren van een breedtesport evenement gericht op een specifieke doelgroep die vaak vergeten wordt, in dit geval aangepaste sporters, is op zichzelf waardevol. Als integratie van een specifieke doelgroep echter het doel is, dan is het belangrijk om juist doelgroepen aan elkaar te koppelen. Gemengde deelname zorgt voor meer integratie dan side-events waarbij doelgroepen los van elkaar staan.

4. Tijd en energie investeren om scholen te betrekken

Scholen worden door enorm veel partijen gevraagd, omdat zij wellicht het enige middel zijn om alle kinderen te bereiken. Om ingepast te worden in hun overvolle programma is het belangrijk: persoonlijk te benaderen, vroegtijdig te betrekken, zo veel mogelijk werk uit handen te nemen, enthousiast te zijn en heldere informatie te verstrekken.

5. Betrokkenheid organisatie hoofdevenement

Rondom het WK CP voetbal was er veel betrokkenheid vanuit de KNVB voor de side-events. In het verleden is vaak gebleken dat als de organisatie van het hoofdevenement te veel los staat van de organisatie van de side-events, er weinig sprake is van een versterkende werking. Side-events moeten een integraal onderdeel uitmaken van de organisatie van het evenement.

Faalfactoren

6. Onduidelijke link naar het hoofdevenement

Het is geen vanzelfsprekendheid dat de deelnemers/bezoekers enthousiast gemaakt worden om ook het hoofdevenement te bezoeken. Zorg dat je voldoende zichtbaar maakt dat het side-evenement gekoppeld is aan het hoofdevenement en probeer actief om bezoek te stimuleren door bijvoorbeeld kaarten te verkopen met korting, een prijsvraag ter plekke of door het evenement in de buurt van het hoofdevenement te laten plaatsvinden.

7. Geen focus in de doelstellingen

Er kunnen veel verschillende soorten maatschappelijke waarden gecreëerd worden door side-events. Als er echter te veel verschillende doelstellingen zijn, dan zullen de side-events elkaar niet snel versterken. Meer focus in de doelstellingen zorgt er voor dat er grotere (en waarneembare) effecten gecreëerd worden.

8. Te weinig activeren van vrijwilligers

Side-events georganiseerd door professionals zijn relatief duur. Als de professionals in staat zijn om veel vrijwilligers te activeren, dan wordt er meer sociaal kapitaal gegenereerd. Hiermee kunnen de side-events opgeschaald worden om de maatschappelijke waarde te vergroten. Het activeren van vrijwilligers is een goede methode om de maatschappelijke waarde van een sportevenement te vergroten.

9. Side-events als marketinginstrument

Side-events zijn geen vervanger van de traditionele promotie die een evenement vergt. Over de manier waarop side-events het hoofdevenement aanprijzen is nog te weinig duidelijk. Zeker is dat de traditionele promotie-instrumenten nog steeds enorm belangrijk zijn. Daarnaast moeten ook side-events op zichzelf goed gepromoot worden om voldoende deelnemers te werven.

10. Reeds actieve sporters vergeten

Om maatschappelijke effecten na te streven door het stimuleren van sport en/of gezondheid, is het belangrijk om niet alleen niet-actieve sporters als doelgroep te zien. Het is vaak eenvoudiger om mensen die een beetje sporten meer te laten sporten, dan niet sporters de eerste stap te laten zetten.

Met dit onderzoek heeft het Lectoraat Sportwetenschap samen met SportDrenthe getracht om de maatschappelijke waarde van side-events meetbaar te maken. Dit is een eerste aanzet tot een eenduidige definiëring van maatschappelijke spin-off en daaraan gekoppeld een duidelijke operationalisering. In de toekomst zal getracht worden om binnen dit onderwerp meer kennis te ontwikkelen over hoe er meer maatschappelijke waarde uit een (top)sportevenement gehaald kan worden.

LITERATUURLIJST

- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57 (1): 71-90.
- Baken, W.C. (1997). *Sportbeoefening door mensen met een handicap; een literatuurstudie*. Bunnik/Haarlem: Vrieseborch.
- Berger, B. (1996). Psychological Benefits of an Active Lifestyle: what we know and what we need to know. *Quest*, 48 (3): 330-353.
- Bouckaert, Geert (1990). *Productiviteit in de overheid: een explorerend onderzoek in de gemeente*. Leuven: Vervolmakingscentrum voor Overheidsbeleid en Bestuur-KUL.
- Bouckaert, Geert & Auwers, Tom (1999). *Prestaties meten in de overheid*. Brugge: Die Keure.
- Bottenburg, M. van (1994). *Verborgene competitie. Over de uiteenlopende populariteit van sporten*. Amsterdam: Bert Bakker.
- Bottenburg, M. van & Schuyt, K. (1996). *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF.
- Breedveld, K. & Tiessen-Raaphorst, A. (2006). *Rapportage sport 2006*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Doherty, A. (2009). The volunteer legacy of a major sport event. *Journal of policy research in tourism, leisure and events*. 1 (3): 185-207.
- Eekeren, F. van (2007). *Uitwerking van de bouwsteen 'Maatschappelijke betekenis' in het kader van het Olympisch Plan 2028*. Utrecht: Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap (USBO).
- Elling, A. (2002). *Ze zijn er niet op gebouwd; in- en uitsluiting in de sport naar sekse entniciteit*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Eley, D. & Kirk, D. (2002). Developing citizenship through sport: the impact of sportbased volunteer programme on young sports leaders. *Sport Education and Society*, 7 (2): 151-166.
- FaberMaunsell. (2004). *Commonwealth games benefits study*. Warrington: FaberMaunsell.
- Frawley, S. & Cush, A. (2011). Major sport events and participation legacy: the case of the 2003 Rugby World Cup. *Managing Leisure*. 16 (1): 65-76.
- Folkens, C.H. & Sime, W.E. (1981). Physical fitness training and mental health. *American Psychologist*, 36 (4): 373-389.
- Fredriks A.M. van, Buuren, S., Hirasing, R., Wit, J.M. & Verloove-Vanhorick, S.P. (2001). De Queteletindex (body mass index) bij jongeren in 1997 vergeleken met 1980: nieuwe groeidiagrammen voor de signalering van ondergewicht, overgewicht en obesitas. *Nederlands tijdschrift voor geneeskunde*, 145 (27): 1296-1302.
- Gratton, C., Shibli, S., & Coleman, R. (2006). The economic impact of major sports events: a review of ten events in the UK. In J. Horne & W. Manzenreiter (Eds.), *Sports mega events: Social scientific analysis of a global phenomenon*. Australia: Blackwell Publishing.
- Gratton, C. & Preuss, H. (2008). Maximizing the Olympic impacts by building up legacies. *The international journal of the history of sport*, 25 (14): 1922-1938.

- Harris, J.C. & Park, R.J. (1983). *Play, games and sport in cultural contexts*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Hart, M.M. & Birrell, S. (1981). *Sport in sociocultural process*. Iowa: W.C. Brown Publishers.
- Heuvel, M. van den (2003). *De maatschappelijke betekenis van sport op televisie*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Hildebrandt, V.H., Chorus, A.M.J. & Stubbe, J.H. (2010). *Trendrapport bewegen en gezondheid, 2008/2009*. Leiden: De Bink.
- Hirasing, R.A., Fredriks, A.M., Buuren, S. van & Verloove-Vanhorick, S.P. (2001). Toegenomen prevalentie van overgewicht en obesitas bij Nederlandse kinderen en signalering daarvan aan de hand van internationale normen en nieuwe referentiediagrammen. *Nederlands tijdschrift voor geneeskunde*, 145 (27): 1303-1308.
- Horne, J. D. & Manzenreiter, W. (2004). Accounting for mega-events: Forecast and actual impacts of the 2002 Football World Cup Finals on the host countries Japan/Korea. *International review for the sociology of sport*, 39 (2): 187-203.
- Jones, M. & Stokes, T. (2003). The Commonwealth Games and urban regeneration: an investigation into training initiatives and partnerships and their effects on disadvantaged groups in East Manchester. *Managing leisure*, 8: 198-211.
- Kemper, H.C.G. (2001). *Groei en gezondheid in Nederland*. Utrecht: LEMMA.
- Kasimati, E. (2003). Economic aspects and the Summer Olympics: a review of related research. *International journal of tourism research*, 5: 433-444.
- KNVB (2009). *BID Document, 2011 CPISRA Football 7-a-side World Championships, The Netherlands*.
- Kock, Joost (2010). *De meerwaarde van topsportevenementen voor de breedtesport*. Arnhem/Nijmegen: Afstudeerscriptie Afstudeerscriptie.
- Koocher, G.P. (1971), Swimming, competence, and personality change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18: 275-278.
- Lindert, C. van, Jong, M. de & Dool, R. van den (2008). *(On)beperkt sportief: Monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008*. Den Bosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Linneman, M. (2000). *Wat beweegt senioren?* Arnhem: NOC*NSF.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Samen voor Sport. Uitvoeringsprogramma van de kabinetsnota 'Tijd voor Sport'*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2010). *Beleidskader pilots sportevenementen*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Misener, L. & Mason, D.S. (2006). Creating community networks: can sporting events offer meaningful sources of social capital? *Managing Leisure*, 11 (1): 39-56.
- NOC*NSF (2009). *Olympisch Plan 2028. Heel Nederland naar Olympisch niveau*.
- O&S Nijmegen (2007). *UEFA Under21 Championship en side-events in Nijmegen: Effectmeting Nijmeegse evenementenmonitor*. Nijmegen: O&S Nijmegen.

- Oldenboom, E. (2006). *Costs and benefits major sports events: A case-study of Euro 2000*. Amsterdam: MeerWaarde Onderzoeksadvies.
- Oldenboom, E. (2007). *The impact of the broadcasting of sports events on the image and awareness of host cities abroad*. Amsterdam: MeerWaarde Sport and Economics.
- Poel, H. van der & Roques, C. (2001). *Bewegingsruimte; Verkenning van de relatie sport en ruimte*. Haarlem: De Vrieseborch.
- Posthuma, S. & Horsting, K. (2008). *Maatschappelijke waarde van sport: Publicatie in het kader van het Olympisch Plan 2028*. Arnhem: NOC*NSF.
- Preuss, H. (2006). *Lasting effects of major sporting events*. Mainz: Institute of Sport Science, Johannes Gutenberg-Universität.
- Preuss, H. (2007). The conceptualization and measurement of mega sport events legacies. *Journal of sport and tourism*, 12 (3): 207-228.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- SportDrenthe (2010). *Pilot sportevenementen 'realiseren, verbeteren, versterken van de maatschappelijke spin-off bij sportevenementen'*. Subsidie-aanvraag.
- Stam, P.J.A. & Hopstaken, P. (1996). *Sportief bewegen en gezondheidsaspecten: een verkennende studie naar kosten en baten*. Amsterdam: Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.
- Tiessen-Raaphorst, Z.H., Kerssens, J.J., Bakker, D.H. de & Wendel-Vos, G.C.W. (2005). *Sporters vitaal! De gezondheid van sporters vergeleken met niet sporters*. Utrecht: NIVEL.
- Toet, H., Stam, C. & Panneman, M. (2009). *Kosten van sportblessures in Nederland gemeten*. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid.
- US Department of Health and Human Services (1996). *Physical activity and health: a report of the Surgeon General*. GA; US Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion.
- Weed, M. (2009). *The potential of the demonstration effect to grow and sustain participation in sport*. Review paper for Sport England.
- Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (2011). *Richtlijnenhandboeken: bezoekersaantallen, economische impact, bezoekersprofiel, beleving*.
- Wilson, R. (2007). The economic impact of local sport events: significant, limited or otherwise? A case study of four swimming events. *Managing leisure*, 11 (1):, 57-70.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: INSTRUMENT VRAGENLIJST

Goedendag meneer/mevrouw, wij willen u namens de Hanzehogeschool Groningen en SportDrenthe enkele vragen stellen over uw bezoek of deelname aan dit evenement.

(Bij elke vraag steeds slechts één antwoord omcirkelen/aankruizen, tenzij anders aangegeven)

1. Wat voor rapportcijfer (1-10) zou u dit evenement geven?

Cijfer:

| ____ |

2. Wat is de hoofdrede voor u om dit evenement waar u nu aanwezig bent te bezoeken?

- (1) Er doen familieleden/vrienden mee aan het evenement
- (2) Wegens interesse in sport / voetbal
- (3) Wegens interesse in aangepast sporten / CP voetbal
- (4) Vanwege de gezelligheid en ontspanning
- (5) Toevallige passant / woon of werk in de buurt
- (6) Anders

3. Had u voorafgaand aan dit evenement wel eens van CP voetbal gehoord?

- (1) Ja
- (2) Nee

Er volgen nu een aantal stellingen. Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het er mee eens of oneens bent?

	<i>Helemaal oneens</i>	<i>Oneens</i>	<i>Neutraal</i>	<i>Eens</i>	<i>Helemaal eens</i>	<i>Geen mening</i>
4. Ik vind dat de provincie Drenthe voldoende aandacht besteedt aan aangepast sporten.	0	0	0	0	0	0
5. Ik vind dat er in de samenleving voldoende aandacht is voor aangepast sporten.	0	0	0	0	0	0
6. Aangepast sporten is in voldoende mate geïntegreerd binnen de sportwereld.	0	0	0	0	0	0
7. Dit evenement heeft er voor gezorgd dat mijn kennis over aangepast sporten vergroot is.	0	0	0	0	0	0
8. Mijn beeld van aangepast sporten is door het evenement positief veranderd.	0	0	0	0	0	0
9. Evenementen voor aangepaste sporters en de side-events er om heen dragen bij aan de integratie van het aangepast sporten in de samenleving en sportwereld.	0	0	0	0	0	0
10. Side-events rondom het WK CP voetbal hebben een bijdrage geleverd om deze wedstrijd te gaan bezoeken.	0	0	0	0	0	0

11. Rndom het evenement worden veel side-events georganiseerd. Kunt u side-events noemen?

.....

12. Herkent u wellicht side-events als wij deze op een rijtje zetten? Kunt u aangeven of u deze bezocht heeft en/of dat er familie aan deelgenomen heeft? Meerdere antwoorden mogelijk.

	<i>lets over gehoord</i>	<i>Bezocht</i>	<i>Deelname familie</i>
12a Het 7 tegen7 voetbaltoernooi voor middelbare scholen	0	0	0
12b Het 4 tegen 4 voetbaltoernooi voor basisscholen	0	0	0
12c Talentendag Paralympisch voetbal	0	0	0
12d Sportdag Mythyscholen	0	0	0
12e Wedstrijd van het burgermeesterselftal	0	0	0
12f Fanzone tijdens bepaalde wedstrijden van het hoofdtoernooi	0	0	0

13. Hoe bent u in aanraking gekomen met het WK CP voetbal? Meerdere antwoorden mogelijk.

- (1) Reclame en/of aandacht in lokale kranten/huis aan huis bladen
- (2) Huis aan huis verspreide toernooikrant
- (3) Reclame en/of aandacht op televisie
- (4) Via internet, website KNVB of WK CP
- (5) Reclame bij andere sportevenementen (bijv. bekerfinales, schoolvoetbal, TT run, enz.)
- (6) Via side-events (7x7, 4x4, sportdagen aangepast sporten, voetbalmiddag)
- (7) Congressen of netwerkbijeenkomsten in het kader van het WK CP
- (8) Lespakket van dochter/zoon op de basisscholen
- (9) Via familie, vrienden of bekenden
- (10) Anders, namelijk.....

14. Doet u in uw vrije tijd aan sport? Meerdere antwoorden mogelijk.

- (1) Ja, ongeorganiseerd (hardlopen, fietsen, zwemmen, enz.)
- (2) Ja, georganiseerd (sportvereniging, fitnesscentrum, enz.)
- (3) Nee

15. Stimuleert dit evenement u om weer of meer te gaan sporten?

- (1) Ja
- (2) Nee
- (3) Weet ik niet

16. Wat is uw geslacht?

- (1) Man
- (2) Vrouw

17. Wat is uw leeftijd?

..... jaar

18. Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

- (1) Geen onderwijs
- (2) Basisonderwijs
- (3) MAVO, VMBO (VLO, ULO, MULO, VBO, Ambachtsschool, Huishoudschool, LEAO, LAS, LTS)
- (4) MBO (MTS, UTS, MEAO, VHBO, KMBO, Leerlingwezen)
- (5) HAVO, VWO, HBS
- (6) HBO, WO (HTS, HEAO, Hogeschool, Universiteit)
- (7) Anders

19. Wat zijn de vier cijfers van uw postcode of het land waar u woont?

|____| |____| |____| |____|
medewerking!

Hartelijk dank voor uw tijd en

BIJLAGE 2: INTERVIEWS

Primair onderwijs

Geïnterviewde	Functie	Onderwijsinstelling
Mevr. T. Winter	Docente	De Zandloper
Mevr. Y. Kasper	Docente	De Rank
Dhr. J. Duursma	Directeur	De Barg
Mevr. A. Velzing	Directrice	Het Anker
Dhr L. Veldhuis	Directeur	St. Gerardus
Dhr. D. Lambers	Directeur	De Esdoorn
Mevr. J. Koopman	Docente	De Kubes
Dhr. H.L.C. Eckhardt	Directeur	De Hoeksteen
Mevr. I. Veenhuizen	Directrice	De Vuurvogel
Mevr. J. Calma	Docente / commissie sport	Valkenhorst

Voortgezet onderwijs

Geïnterviewde	Functie	Onderwijsinstelling
Mevr. H. Matheron	Docente (LO)	De Groene Driehoek
Dhr. C. de Vries	Teamleider	De Meander
Dhr. L. Meijer	Teamleider	Dikkenberg
Dhr H. Kok	Teamleider	Harm Smeenge
Mevr. P. Hulsebos	Docente (LO)	Roelof van Echten College
Dhr. J. van der Werf	Docent (LO)	Lieflandschool
Mevr. G. Sandink	Docente (LO)	Gomarus College
Dhr. P. Reinders	Docent (LO)	AOC Terra
Mevr W. Muusers	Coördinator	Vincent van Gogh

BIJLAGE 3: INSTRUMENT FACTSHEET

Categorie	Titel side-event
Doelstelling: Sub-doelstellingen:	
	Input
Tijd:	
Middelen:	
Betrokken partijen: (beschrijf ook taak en inzet)	
	Proces
Procesbeschrijving: (totstandkoming tot realisatie)	
	Output
Aantal deelnemers:	
Aantal betrokken partijen:	
Participatiegraad:	
Tevredenheid:	
Publiciteit:	
Duurzaamheid:	
	Algemeen
Sterke punten:	
Zwakke punten:	